

kach przemysłowych. Z powodu ciągłego spadku marki producenci wstrzymywali się ze sprzedażą, czekając na wyższe ceny. W tym momencie skoordynowana akcja parlamentarnego klubu P. P. S. oraz Z.R.S.S. i innych organizacji spożywców, zmusiła ówczesny rząd do rozszerzenia działalności „Guzohanu” na całe państwo. Instytucja ta miała być poddana urzędowo Nadzw. Komisarjatowi Zwalczenia Drożdżyny, za pośrednictwem którego miał się odbywać rozdział mąki pomiędzy organizacje spożywców: spółdzielnie i wydziały aprowizacyjne miast. Jednocześnie, aby zapewnić państwu wobec niepomyślnej konjunktury w dziedzinie handlu ziemiopłodami pewien stały zapas zboża, ówczesny minister skarbu w gabinecie Sikorskiego, Grabski, polecił „Guzohanowi” utworzenie państwowej rezerwy zbożowej. Postanowienia te jednak nie zostały nigdy całkowicie zrealizowane przez „Guzohan”. Organizacja ta była istnym dziwakiem pod względem formy — była to spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałowcami, wydelegowanymi przez rząd. Ale udziałowcy nie wykonywali poleceń swej władzy, a dyrektor naczelny przeprowadzał politykę swych własnych interesów, niezależniąc się całkowicie od wszystkich poleceń. Instytucja ta zresztą stale podlegała jakiejś istnej chorobie przebudowy i reorganizacji. Przydziały, dokonywane przez N. Kom. ustawicznie się rwały, polecenia wydawane „Guzohanowi”, nie były przez dyrekcję wykonywane i spożywcy w najkrytyczniejszych momentach braku mąki na rynku pozbawiani byli dostaw. Ten brak ciągłości w dostawach dotkliwie się dawał we znaki Z.R.S.S., gdyż ta rzekoma stała współpraca z „Guzohanem” utrudniała dokonywanie umów z prywatnymi młynami. Wreszcie, gdy ustawiczna reorganizacja „Guzohanu”, doprowadziła tę instytucję do zupełnej dezorganizacji i gdy polityka dyrekcji nabrała cech zbyt już osobistych — za rządów komisarza p. Bajdy — została wybrana nowa dyrekcja i założona nowa spółka udziałowa na zmienionych zasadach. Stan rzeczy jednak nie zmienił się, gdyż „Guzohan” faktycznie przy komisarzu, p. Bajdzie i dobranej przez niego dyrekcji, został poddany wpływowi przepotężnej „Koopercji Rolnej”. Dostawa mąki wciąż szwankowała i Z.R.S.S. w b. słabym tylko stopniu mógł korzystać z „Guzohanu”. Sytuacja nie zmieniła się i do tej chwili — nowa dyrekcja z kolei ma być usunięta, nowa reorganizacja jest przewidziana. A instytucja ta, racjonalnie prowadzona, zaopatrzona w duże kredyty, mogłaby oddać państwu i spożywcom bardzo duże usługi, w poważnym stopniu wpływać na prywatny rynek zbożowy, normować nawet ceny produktów zbożowych na giełdach krajowych, gdyby była w posiadaniu odpowiedniej rezerwy zbożowej, która by mogła rzucać częściowo na rynek w momentach wyższej cen na zboże. Czy „Guzohan”, jakkolwiek jeszcze rolę pożyteczną w przyszłości odegra wątpić należy, gdyż przy ostatniej swej reorganizacji został wyjęty z pod ingerencji Nadzw. Komisarjatu i poddany władzy wielogłowej Rady Nadzorczej, w której prym trzyma min. skarbu, resort o charakterze fiskalnym i nie reprezentujące bynajmniej interesów spożywców.

Młyn w Jeziornie. Poza „Guzohanem” i zakupami na rynku prywatnym ZRSS. otrzymywał jeszcze pewne ilości mąki ze swego młyna w Jeziornie. Młyn ten nie mógł dostarczyć większych ilości. Zakupiony w drugiej połowie ubiegłego roku, po dokonaniu kapitalnego remontu, który wobec braku płynnych środków obrotowych zajął sporo czasu, niewielkie już mógł oddawać usługi do końca roku sprawozdawczego. Ciągłe wahania w cenach zboża również utrudniały regularne zaopatrywanie młyna w zboże, w każdym razie razie młyn dał czystej nadwyżki przeszło 5 miliardów marek.

Gospodarka cukrem. Drugim artykułem, który poza mąką odgrywał dużą rolę w obrotach Hurtowni w 1923 r. był cukier. Sprzedaż cukru przez Hurtownię, która w roku 1921 wynosiła 170,661 klg., w 1922 — 283,784 klg., dosięgła 1,630,447 klg. Nie znaczy to bynajmniej, że w poprzednich dwóch latach stowarzyszenia konsumowały tylko wyżej wymienione ilości cukru. Konsumcja ich była znacznie większa, ale nabywanie cukru nie przedstawiało tak wielkich trudności, jak w 1923 r. i stowarzyszenia samodzielnie zaopatrywały się w ten artykuł. Zupełnie inaczej przedstawiała się sytuacja w roku sprawozdawczym. Już w pierwszych miesiącach nabycie cukru bezpośrednio u producentów okazało się rzeczą wprost niemożliwą i na rynku zauważyć się dawał duży brak cukru, aczkolwiek na początku kampanji cukrowej 1922/23 r. producenci opierając się na rzekomo ścisłych danych statystycznych zapewniali, że produkcja wykaże 36,000 wag. i w związku z tym uzyskali pozwolenie rządu na wywóz około 10,000 wag. Poczem dopiero skonstatowano, że zabraknie cukru na konsumcję wewnętrzną przy najskromniejszym nawet spożyciu — 10 klg. na głowę ludności. Na tle przewidywanego głodu cukrowego już w pierwszych miesiącach ubiegłego roku rozpoczęła się niebywała orgja spekulacyjna tym artykułem. Cukier systematycznie co pewien czas znikał ze sklepów, by wkrótce ukazać się znów, ale już po wyższych cenach. Oczywiście w tej sytuacji organizacje spożywców wywarły jaknajwiększy nacisk na rząd w kierunku unormowania sprzedaży cukru i umożliwienia im regularnego i istotnego zaopatrywania w ten artykuł pierwszej potrzeby bezpośrednio spożywców. Najwłaściwszą drogą, wskazywaną przez organizacje spółdzielcze, był niewątpliwie sekwestr cukru drogą ustawodawczą, ale akcja w tym kierunku zgóry skazana była na niepowodzenie wobec olbrzymich wpływów, jakie w Sejmie wywiera wielki kapitał w ogólności, a przemysł cukrowniczy, zsyndykowany w potężny kartel, w szczególności; dlatego też po wyczerpaniu wszelkich dróg nacisku na rząd, który udzielając lekkomyślnie pozwolenia na wywóz, spowodował łącznie z cukrownikami kryzys cukru, organizacje spożywcze, działając solidarnie, wymogły na rządzie przydział kontyngentu cukru za pośrednictwem Komisarjatu Zwalczenia Drożyzny na potrzeby spożywców. Akcja przydziałowa rozpoczęła się w marcu roku ubiegłego; przyczem ustalony kontyngent cukru dla wszystkich spółdzielni łącznie z miastami wynosił zaledwie $\frac{1}{3}$ ogólnej ilości cukru, wypuszczanego miesięcznie przez przemysł cukrowniczy na rynek wewnętrzny. Aczkolwiek różnice w cenie cukru sprzedawanego przez spółdzielnie, a rynek prywatny, dochodziły w poszczególnych momentach do 50% i wyżej, usiłowania organizacji do podwyższenia kontyngentu przydziałowego na rzecz spółdzielni i miast, a zredukowanie ilości przeznaczonych dla kupców prywatnych spełzły na niczem wobec oporu producentów. Walka organizacji spożywców z przemysłem cukrowniczym była niezmiernie ostra. Producenci z zasady stawali w obrocie „pokrzywdzonego kupiectwa”, z największą szkodą dla spożywców faworyzowali prywatnych hurtowników, znajdowali tysiące utrudnień i szykan w dostawie cukru organizacjom. Z miesiąca na miesiąc, w miarę gdy pod rządami chjeno-piasta wzmagala się reakcja, a interesy kapitału były coraz bardziej przez rząd uwzględniane, pogarszały się warunki, na jakich zawierane były umowy pod egidą Komisarjatu Zw. Dr. Kredyt na cukier, który początkowo wynosił 25 dni, został skrócony do 15 dni, ponadto zostało zniesione częścione kredytowanie akcyzy. Cena cukru systematycznie była podwyższana w markach, wreszcie, za zgodą min. skarbu, została ustalona w obcej walucie, a mianowicie we frankach szwajcarskich, podczas gdy min.

skarbu zasadniczo utrzymywało zakaz sprzedaży na rynku wewnętrznym w obcych walutach. Przy ustalaniu ceny we frankach została ona jednocześnie podwyższona z 50-ciu franków do 65-ciu za 100 klg. Dalsze zmiany cen zostały oparte na umowie zawartej pomiędzy przemysłem cukrowniczym a min. skarbu jeszcze w dn. 17 maja, a która to umowa przez dłuższy czas traktowana była jako zupełnie poufna i o której bezpośrednio zainteresowani spożywcy nic nie wiedzieli. W myśl tej umowy ceny na cukier na rynku wewnętrznym zostały uzależnione od ceny cukru na rynku światowym (Londyn). W miarę wzrostu cen na rynku w Londynie, cena cukru na rynku wzrastać będzie procentowo według pewnych ustalonych zasad. Jest to pierwszy i jedyny, jak dotąd, przykład regulowania ceny produktu krajowego na rynku wewnętrznym według cen, panujących na rynkach zagranicznych. Interesy skarbu w żadnym wypadku w grę nie wchodziły, co więcej skarb poniósł poważne bardzo straty z powodu tejże umowy, która wyznaczyła również opłatę wywozową na 3 funty szterlingi od każdej tonny wywiezionego cukru, t. j. znacznie mniej, niż wynosiła opłata akcyzowa na cukier wewnątrz kraju. Dziwnymi zaiste drogami chadza polityka gospodarza rządu!

Uzbrojeni w tę umowę cukrownicy, niepomni że racjonalnie prowadzona polityka przemysłu cukrowniczego winna dążyć do spotęgowania konsumpcji na rynku krajowym, wykazali naodwrot najzupełniejsze lekceważenie spożywców. Stosunek przemysłu cukrowniczego do ruchu spółdzielczego jest jawnie i zasadniczo wrogi. Pod tym względem idzie on całkowicie na rękę prywatnym hurtownikom, którym spółdzielnie tak bardzo przeszkadzają w stosowaniu wolnej gry spekulacyjnej na rynku wewnętrznym. Dopiero po zwalczeniu spółdzielni, po uniemożliwieniu im zaopatrywania w cukier swych członków, przemysł i handel w tej dziedzinie będą mogły z całą swobodą dyktować bezbronnyim spożywcom swe warunki, o ile spożywcy nie upomną się energicznie o swe prawa.

Zaopatrywanie spółdzielni w węgiel. Polityka gospodarza przemysłu węglowego w Polsce przypomina pod wielu względami politykę przemysłu cukrowniczego, z tą jednak różnicą, że gdy przemysł cukrowniczy prowadzony jest przez dwa związki zawodowe (b. Kongresówki i Zachodni — Wielkopolski), które zawarły kartel — przemysł węglowy słabiej jest zorganizowany i sprzedaż węgla nie koncentrowała się w jednej jakiejś instytucji, jak Bank Cukrownictwa w Poznaniu, lecz cała produkcja była oddawana w ręce wielkich hurtowników - pośredników. Węgiel nim doszedł spożywcy, przechodził przez szereg ogniw pośredniczących, stając się coraz droższy. We wrześniu roku ubiegłego ZRSS. wystąpił z inicjatywą unormowania sprawy zaopatrywania spółdzielni bezpośrednio przez kopalnie z pominięciem pośredników. Projekt złożony w tej kwestji w Kom. Nadzw. Zw. Droż. ujmował sprawę zaopatrzenia spożywców w węgiel w sposób następujący:

1) wobec braku uprawnień do sekwestru węgla rząd winien przez wywarcie odpowiedniego nacisku na syndykaty wytwórców węgla, zabezpieczyć dla miejskich zakładów aprowizacyjnych i Ogólno Krajowych Związków Spółdzielczych, możliwość bezpośredniego nabycia u producentów wystarczających ilości węgla;

2) jako częściowy ekwiwalent za pomoc okazaną przemysłowi węglowemu przez państwo w dziedzinie finansowej (olbrzymie kredyty), eksportowej, technicznej i t. p. oraz dla umożliwienia wykupu zarezerwowanej dla

spożywców ilości węgla, przemysł węglowy winien organizacjom spożywców sprzedawać węgiel na kredyt 30-dniowy, wreszcie

3) wobec ogromnie wygórowanych cen na węgiel, zupełnie nie współmiernych z kosztami robocizny oraz cenami na produkty rolnicze — ceny węgla dla organizacji spożywców winny być odpowiednio niższe i ustalone z góry na dwutygodniowe okresy.

Postulaty te zostały jednak tylko częściowo zrealizowane przez rząd chjeno - piastowy. W drodze umowy z producentami uzyskano 2400 tonn węgla kamiennego miesięcznie od października 1923 do marca 1924 r. od kopalń Zagłębia Dąbrowsko - Chrzanowskiego, oraz 3600 tonn z Zagłębia G. Śląskiego. Rozdział węgla dokonany przez p. Bajdę, specjalnie faworyzował organizacje wiejskie rolniczo - handlowe z pominięciem organizacji spółdzielczych i komunalnych, które daleko dotkliwiej odczuwały brak węgla. Organizacje, reprezentujące przemysł węglowy nie zgodziły się na udzielenie kredytu 30-dniowego, skracając ten okres jedynie do 10 dni, nie zgodziły się również na system ustalania cen, proponowany przez organizacje spółdzielcze, które wobec tego zmuszone były do nieustannego podwyższania cen sprzedażnych węgla. A należy dodać, że przemysł węglowy zdołał w niebawmy sposób wyśrubować cenę węgla, gdyż po każdorazowym ogłoszeniu wskaźnika wzrostu utrzymania przez Urząd Statystyczny o takim procent podnoszono cenę węgla, aczkolwiek robocizna stanowi tylko część kosztów produkcji. Przyznana przez rząd niższa taryfa kolejowa na węgiel dla organizacji spożywców na przeciąg dwóch miesięcy zaledwie, nie miała żadnego prawie wpływu na obniżenie ceny węgla wobec podniesienia ogólnej taryfy kolejowej. W każdym razie stwierdzić należy, że węgiel sprzedawany przez organizacje miejskie i spółdzielnie spożywcom był od 10 — 20% tańszy od węgla w handlu prywatnym.

T A B L I C A 2.

Dostawcy towarów dla Hurtowni Z. R. S. S. 1919 — 1923.

	W procentach			
	1919	1920	1921	1922 1923
1. Instytucje państwowe	43,8	49,1	36,0	12,6
2. Instytucje społeczne	10,3	—	—	3,0
3. Producenci	3,9	50,9	37,0	51,6
4. Pośrednicy	42,0	—	27,0	32,8

Tablica 2 ilustruje charakter zaopatrywania Hurtowni ZRSS. w towary. Podczas gdy w latach 1919 — 21 Hurtownia zaopatrywała się w poważnym zakresie w instytucjach państwowych i społecznych, jak Urząd Zbożowy, PUZAP. i t. p., w 1923 r. instytucje państwowe wykazują już znacznie mniejszy stosunek procentowy — wymienić tu należy Biuro Sprzedaży Soli, oraz częściowo „Guzohan”. Natomiast podkreślić należy poważny wzrost zakupów dokonywanych bezpośrednio u producentów, jak cukier, węgiel, częściowo materiały włókiennicze.

Wysoki jest jeszcze jednak stosunkowo procent zakupów dokonywanych u pośredników, co tłumaczy należy wyjątkową konjunkturą rynku

gospodarczego w 1923 r., gdy wobec nieustannego wzrostu cen, często można było nabyć towary na warunkach i cenach znacznie dogodniejszych u pośredników - hurtowników, niż bezpośrednio u producentów.

Po omówieniu spraw, dotyczących zakupu towarów dla Hurtowni ZRSS., przechodzimy z kolei do rozpatrzenia sprzedaży towarów przez Hurtownię (tabl. 3). Przedewszystkiem, jak wynika z tych tablic, większa część zakupów, bo 70,2% przypada na stowarzyszenia, należące do ZRSS., 25,5% na stowarzyszenia niezwiązkowe, 4,3% na innych odbiorców, jak instytucje społeczne (Wydział Opieki nad dzieckiem w Aninie, na „Nasz Dom” w Pruszkowie i t. p.) ,na pracowników ZRSS. i innych.

W porównaniu z ubiegłymi latami, stosunek zmienił się lekko na korzyść stowarzyszeń związkowych, podczas gdy rubryka sprzedaży stowarzyszeniom niezwiązkowym nie uległa zmianom.

T A B L I C A 3.

Odbiorcy towarów z Hurtowni Z. R. S. S. 1919 — 1923.

	W procentach		
	1919	1921	1923
1. Stowarzyszenia związkowe	66,9	64,0	70,2
2. Stowarzyszenia niezwiązkowe	30,6	25,0	25,5
3. Inni odbiorcy	2,5	11,0	4,3

Bardziej interesujące są dane dotyczące zakupów, dokonanych przez poszczególne stowarzyszenia w Związku. Przedewszystkiem, jak zgóry należało przewidzieć, przeważna część zakupów w Związku przypada na stowarzyszenia spółdzielcze w Warszawie i okręgu podmiejskim, które łącznie zrobiły zakupów na sumę 636,242 złotych — w tem stowarzyszenia związkowe na 419,258, niezwiązkowe (jak: Warsz. Stow. Spółdz. Spoż., Robotnicza Centrala Gospodarcza, Rob. Zjednoczenie Gospodarcze i inne) na sumę 216,984. To samo zjawisko spostrzegamy i w innych okręgach, jak w Zagłębiu Dąbrowskiem, lub w okręgu Łódzkim. Z czego wynika konieczność rozszerzenia działalności ZRSS. w kierunku tworzenia oddziałów, obejmujących pewien określony okręg jednolity pod względem warunków ekonomicznych i odpowiedni pod względem geograficznym, jak nprz. okręg Radomski, Lubelski lub inne t. p. Ta decentralizacja gospodarstwa winna się stać jednym z najważniejszych zagadnień zupełnie już dojrzałych do realizacji, jakie ZRSS. będzie musiał rozwiązać w najbliższym już czasie.

Środki obrotowe ZRSS. i ich użytkowanie.

Tablica 5 na str. 11 daje obraz użytkowania środków obrotowych Z. R. S. S., tabl. 7 zaś na str. 14 obciążenia procentowego kredytem dla Stowarzyszeń.

Jak widzimy kapitały własne, które naogół wykazują tendencję wzrastającą, poważnie zwiększyły się w 1923 roku, zwiększyła się również znacznie w roku sprawozdawczym nadwyżka, osiągnięta z operacji handlowych, natomiast z powodu spadku marki nastąpiło zmniejszenie się kapitału udziałowego i innych. Zmienił się również w bardzo dużym stopniu stosunek kapitałów obcych do własnych. W końcu roku 1921 stanowią one 86,2% środków obrotowych, co tłumaczyć należy w przeważnej mierze

pożyczkami, otrzymanymi przez ZRSS. od ówczesnych rządów, które po likwidacji Ministerstwa Aprowizacji z konieczności musiały roztoczyć pewną jeszcze opiekę nad spożywcami. Stosunek ten powoli się zmienia i w 1923 r. wyraża się już tylko w 47,2% środków obrotowych, z których tylko 26,3% przypada na pożyczki rządowe i inne. 20,5% przypada na kredyty uzyskane od dostawców, pozycja ta wykazuje tendencję zwykłą od 1921 r. Uderzająca jest pozycja 47,7%, figurująca pod rubryką odbiorców w 1919 r. roku powstania ZRSS., kiedy stowarzyszenia wpłacały zaliczki na towary, które Związek zakupywał następnie.

Jak wykazuje druga część tablicy, największa część środków obrotowych lokowana była w towarach, przyczem stosunek procentowy z 47,3% w 1919 r. dochodzi do 66,1% w 1923 r., który był rokiem wzmózonej inflacji i ucieczki od marki.

Co się tyczy odbiorców, to, jak wynika z zestawienia tego, największy stosunek procentowy udzielonych kredytów, bo 43,3% przypada na rok 1922, podczas gdy w roku sprawozdawczym wynosi tylko 12,9%. Nie znaczy to bynajmniej, by w 1923 r. stowarzyszenia nie były popierane kredytowo przez ZRSS., przeciwnie, jak wynika z tablicy, przedstawiającej porównanie bilansów ZRSS., przeliczonych na franki szwajcarskie (p. str. 12), kredyty te były bardzo poważne, w pierwszej połowie roku miały charakter kredytów otwartych, w drugiej zaś połowie — kredytów wekslowych, przyczem stowarzyszenia były uznawane na sumę wystawionych przez siebie akceptów, następnie dyskontowanych przez Związek.

W wykazie porównawczym bilansów Z. R. S. S. zwraca uwagę wzrost kredytów, otrzymywanych przez Związek od dostawców; z kredytów tych w szerokiej mierze korzystały i stowarzyszenia. Wogóle jeśli idzie o pomoc kredytową, okazywaną stowarzyszeniom w ciągu roku sprawozdawczego, to należy zaznaczyć, że okres ten był pod tym względem wyjątkowy i ZRSS. przyczynił się poważnie do odbudowania całego szeregu placówek spółdzielczych. Wymienić tu należy przede wszystkim wiele spółdzielni, położonych w warszawskim okręgu podmiejskim oraz inne, które dzięki energicznemu spółdziałaniu ZRSS. stały się poważnymi organizacjami handlowymi i wybitnymi placówkami spółdzielczymi.

Uwagi ogólne.

Upadek rządu Witosa, rządu niesłuchanego rabunku skarbu państwa przez klasy posiadające, rządu inflacji i katastrofalnego spadku marki polskiej, daje pewne nadzieje, że zapowiadane reformy walutowe, podatkowe i inne zostaną istotnie przeprowadzone. Okres sanacji skarbu, który nastąpił, będzie niewątpliwie, jak i w innych państwach (Austria, Czechosłowacja) okresem ostrego kryzysu w przemyśle i handlu. Kryzys ten w Polsce będzie niewątpliwie miał przebieg znacznie ostrzejszy, niż gdzieindziej z tego względu, że rozwój wielu gałęzi przemysłu opierał się przede wszystkim na polityce inflacyjnej, wzmógł się i rósł kosztem nędzy proletariatu, którego zarobki w stosunku do kosztów utrzymania stoją poniżej poziomu zarobków przedwojennych, podczas gdy ceny wielu produktów znacznie już ten poziom przekroczyły. Siła nabywca ludności jest b. niska, z drugiej strony nie ulega wątpliwości, że producenci cały ciężar sanacji będą usiłowali przerzucić na spoźywców. Tej tendencji kapitału klasa robotnicza musi się z całą energją przeciwstawić, by nie pozwolić obniżyć jeszcze bardziej swej stopy życiowej, utrzymać swój stan posiadania.

Spółdzielczy ruch robotniczy, którego niepodobna wyodrębnić pod względem ekonomicznym od całokształtu warunków gospodarczych panujących w kraju, jest również narażony na poważny kryzys i wobec tego musi się odpowiednio przygotować do zmienionych konjunktur. Stabilizacja waluty musi pociągnąć za sobą przede wszystkim unormowanie stopy kalkulacyjnej na towary, wprowadzenie jaknajwiększych oszczędności w kosztach handlowych i do zwiększenia szybkości obrotu towarowego. O ile w roku sprawozdawczym dążyliśmy do ograniczenia asortymentu towarów, ograniczając się jedynie do zbytu artykułów masowej konsumpcji, a które obciążano minimalną stopą kalkulacyjną, o tyle w najbliższych miesiącach trzeba będzie zwiększyć stopniowo i rozumnie asortyment towarów, dążąc w każdym razie do utrzymania w spółdzielniach możliwie niskich cen. Pozatym ruch spółdzielczy winien się skonsolidować pod względem gospodarczym, w celu zmniejszenia się kosztów handlowych łączyć spółdzielnie odpowiednio do lokalnych warunków gospodarczych i terytorjalnych; łączyć odpowiednie grupy spółdzielni w jednostki okręgowe ze wspólną buchalterją.

Działalność organizacyjna.

W ciągu roku sprawozdawczego zaszły w składzie członkowskim Związku dość znaczne zmiany.

Na 31/XII 1922 r. było zarejestrowanych 123 spółdzielnie. W ciągu roku wykreślono 20 spółdzielni, pozostało 103 spółdzielnie, przyjęto 46 nowych spółdzielni.

Stan na 31/XII wynosił więc 149 spółdzielni, będących członkami Związku.

Z 20 wyłączonych spółdzielni 7 wykreślono z powodu likwidacji, 10 z powodu połączenia z innymi spółdzielniami, 3 z innych przyczyn.

46 przyjętych spółdzielni dzieli się, jak następuje: 12 w b. zaborze rosyjskim, 9 w Małopolsce Zachodniej, 1 na Górnym Śląsku, 24 w Małopolsce Wschodniej („Jedność“).

Lustracje i rewizje

odbywały się w normalnym trybie. Wydział miał przeciętnie 3 pracowników, którzy objeżdżali teren naszej działalności według z góry ułożonego planu. Plan ten ułożono terytorjalnie celem zmniejszenia wydatków i ułatwienia pracy lustratorom. Praca Wydziału nie ograniczała się wyłącznie do biurokratycznej rewizji, miała ona znacznie szersze zadania do spełnienia, mianowicie chodziło o to, by lustrator był faktycznie organem doradczym we wszystkich sprawach finansowo - gospodarczych danej spółdzielni.

Podajemy poniżej zestawienie prac Wydziału na polu organizacji zewnętrznej. Dokonano ogółem (łącznie z ZRSS. „Proletariat“ w Krakowie) 178 lustracji, z tego ZRSS. 125 lustracji (w r. 1922 — 172), „Proletariat“ — 53 (w r. 1922 — 57).

Częstość lustracji w r. 1923:

w 52 spółdzielniach	po 1 raz	— 52
24	po 2 razy	— 48
7	po 3 razy	— 21
1	po 4 razy	— 4
	Razem	125 lustracji

W 6 spółdzielniach nie dokonano lustracji, a mianowicie: w Częstochowie RSS, „Naprzód” i RSS, „Zjednoczeni”, RSS, w Grajewie, RSS, „Łodzianin” w Łodzi, RSS, w Suwałkach i RSS, w Łomży.

Przy porównaniu liczby lustracji z odpowiednimi cyframi roku zeszłego uderza fakt zmniejszenia ilości lustracji. Powodem tego była tendencja Zarządu do oszczędności, by nie przekraczać sum budżetowych, jakie miał Wydział do dyspozycji. W r. 1922 miał Wydział 7 pracowników, w r. 1923 było ich przeciętnie 3. Biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników, na jednego pracownika wypada znacznie więcej lustracji aniżeli w latach poprzednich. Ścisłe przestrzeganie wyznaczonego planu umożliwiło bardziej racjonalny podział pracy pracowników. Ten plan jest jednak tylko surogatem. Idealnym rozwiązaniem zagadnienia, będzie decentralizacja pracy przez podział terenu działalności naszej na okręgi. Każdy okręg winien mieć stałego lustratora, z miejscem zamieszkania w siedzibie okręgu. Niestety zbyt wielkie koszty i brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników uniemożliwiają realizację tego planu.

Odbiciem działalności zewnętrznej na polu organizacji jest udział pracowników Wydziału w życiu organizacyjnym spółdzielni związkowych: w posiedzeniach Zarządów, Rad Nadzorczych i t. d.

	1923	1922
Udział w Walnych zebraniach	33	68
Udział w posiedzeniach Zarządów i Rad Nadz. spółdz.	103	148
Zestawienie bilansów	49	107

Ponadto buchalterja centralna zestawiała bilanse 11 spółdzielni.

Podane powyżej dane, nie dają faktycznie obrazu działalności Wydziału na tym polu. Niejednokrotnie odbywały się konferencje z poszczególnymi członkami Zarządu lub Rady Nadz. nie uwzględnione w powyższej statystyce. Decentralizacja tej gałęzi pracy naszego Związku poczyniła znaczne postępy. Dużą pomoc okazywały Wydziałowi w tej pracy agentury (szczególnie sosnowiecka) przez odbywanie mniejszych konferencji, udział w posiedzeniach i t. d. W naszej statystyce uwzględniono tylko „oficjalny” udział agentury z polecenia Wydziału. Wszystkie inne konferencje (w niektórych okręgach bardzo częste) nie są wykazane.

Podobnie jak i w pracy lustracyjnej, tak i w zewnętrznej pracy organizacyjnej mamy zamiar zdecentralizować naszą pracę, praca centrali ograniczałaby się wyłącznie do ogólnego kierownictwa. Niestety i tutaj konieczność utrzymania równowagi budżetowej uniemożliwiła nam w roku sprawozdawczym realizację naszych zamierzeń. Na razie nie mogliśmy zatrudnić w agenturach, jako siedzibie okręgu, specjalnych do tego przeznaczonych pracowników organizacyjnych. Funkcję tę spełniał przeważnie kierownik handlowy agentury, bądź jego pomocnicy. Po części także Sekretarjat Związku, którego prace i kompetencje znacznie rozszerzono. Sekretarjat nie ograniczał się wyłącznie do pracy biurowej, lecz współpracował także i organizacyjnie.

Trudne warunki gospodarczo - finansowe uniemożliwiły nam w roku 1923 pomoc w zakładaniu nowych spółdzielni. Powyżej podaliśmy wykaz spółdzielni przyjętych do Związku. Są to przeważnie spółdzielnie, które utrzymywały z nami przedtem stosunki gospodarcze, a które dopiero w roku 1923 przyjęte zostały do Związku. Baczna uwagę zwracaliśmy na spółdzielnie „dzikie”, t. j. nie należące do żadnego Związku, przede wszystkim na spółdzielnie kolejarskie. Po reorganizacji Centralnej Spółdzielni pozostała poza tą organizacją dość znaczna ilość spółdzielni o charakterze klasowym. Rada Nadzorcza postanowiła przyjąć je do Związku jakkolwiek są to spółdzielnie „zamknięte”. W ten sposób zainicjowaliśmy własną organizację kolejową. Akcję tę rozpoczęliśmy dopiero z końcem roku sprawozdawczego nie jest ona jeszcze skończona.

W roku sprawozdawczym wydaliśmy następujące instrukcje i regulaminy:

a) instrukcje:

w sprawie zamykania ksiąg;

„ patentów;

„ rejestracji statutu;

„ podatku dochodowego;

„ „ obrotowego (2);

„ „ majątkowego (2);

„ sprawozdań kwartalnych;

„ udziałów;

razem 10 instrukcji.

b) regulaminy:

nowy regulamin czynności Zarządu;

„ regulamin czynności Rady Nadzorczej;

Zwyczajem przyjętym w latach poprzednich urządziliśmy w r. 1923 konferencje gospodarczo - organizacyjne. Odbyły się 2 konferencje ogólne (6/I i 9/XII). Przedmiotem obrad pierwszej konferencji były sprawy rewizji spółdzielni, rejestru członków, ubezpieczeń, finansowo - gospodarcze i propagandy. Konferencja grudniowa poświęcona była sprawom gospodarczym (zaopatrzenie spółdzielni w mąkę, sól, węgiel i cukier) oraz zagadnieniu rad okręgowych przy agenturach.

Ponadto odbyły się trzy konferencje okręgowe: warszawska (22/VII), łódzka (14/X) i sosnowiecka (7/II), podczas których omawiano sprawy lokalne, dotyczące się działalności w tych okręgach.

Nowością w pracy związkowej jest buchalterja centralna. Objawem znanym w naszym ruchu jest brak odpowiednio ukwalifikowanych buchalterów, którzyby dawali gwarancję, iż buchalterja nawej najmniejszej spółdzielni będzie prowadzona zgodnie z wymogami ustawy. Próby szkolenia odpowiednich pracowników w Związku dawały stosunkowo małe rezultaty, albowiem spółdzielnie nie mogły opłacać pracowników, zajmujących się wyłącznie buchalterją.

W roku sprawozdawczym postanowiliśmy — po odpowiedniej uchwałie Rady Nadzorczej — wprowadzić pewną nowość, a mianowicie skoncentrować buchalterję spółdzielni, położonych w okolicach Warszawy. Pragnęliśmy dopomóc naszym spółdzielniom, przenosząc buchalterję ich do Związku, nie naruszając obowiązujących nas i spółdzielnie przepisów ustawy. Buchalterja Związku (pracownik specjalnie do tego wyznaczony) prowadzi

dziennik-główna, księgę towarową i różnych, spółdzielnia — kasową i udziałową. Specjalne raporty tygodniowe są podstawą księgowania. Buchalterja centralna załatwia również spółdzielniom wszelkie sprawy podatkowe, zestawia odpowiednie wykazy statystyczne dla Związku. Koszty pracownika ponoszą wszystkie spółdzielnie, zależnie od obrotów towarowych. Pracę rozpoczęliśmy 1/V 1923, dnia 31/XII prowadziliśmy buchalterję 12 stowarzyszeń, która to liczba urosła do 15 (w dniu 1/V 1923) na 20 spółdzielni w okolicy Warszawy.

Próba ta dała bardzo dobre rezultaty. W r. 1924 rozpoczęliśmy akcję stworzenia buchalterji centralnej dla okręgu łódzkiego i sosnowieckiego. Kilka lat pracy w tym kierunku, a uda nam się stworzyć wzorową buchalterję dla wszystkich naszych spółdzielni, skoncentrowaną w kilku wielkich ośrodkach naszego ruchu.

Jak już wspomnieliśmy, opieka nad spółdzielniami nie ograniczała się wyłącznie do obowiązków, jakie nakłada na nas ustawa, jako na Związek rewizyjny. Opieka ta polegała na pomocy spółdzielniom we wszystkich działach ich pracy. Metody tej pracy były rozmaite. Staraliśmy się odpo- magać bądź ustnie bądź pisemnie, zwracając szczególną uwagę na dobór personelu. Wydział nasz nie miał bynajmniej ambicji stania się giełdą pra- cy. Chodziło nam o odpowiednie obsadzenie personalne tak kierowników, jak personelu sklepowego. Działalność ta wydała bardzo dobre rezultaty, albowiem w r. 1923 obsadziliśmy około 30 spółdzielni. W niektórych kie- rownicy kierują równocześnie kilku spółdzielniami bądź sami, bądź przy pomocy pomocników. Spółdzielnie te opłacają wspólnie tych pracowników, w stosunku do wysokości swych obrotów. W przeważnej ilości wypadków spółdzielnie zwracały się do nas o kierowników z własnej inicjatywy, w in- nych wypadkach Zarządy obsadzały te stanowiska za naszą inicjatywą. W kilku zaś (bardzo nielicznych) spółdzielniach uzależniliśmy wzajemne sto- sunki gospodarcze od zmian personalnych. Akcja ta wydała bardzo dobre rezultaty, albowiem dzięki tej akcji spółdzielnie uzyskiwały fachowych i ukwa- lifikowanych kierowników. Tylko w nielicznych wypadkach osoby przez nas polecane okazały się niegodne zaufania. Fachowość i ideowość kierow- ników i władz spółdzielni związkowych oszczędziła naszej Radzie Nadzor- czej niemiłej funkcji, a mianowicie wykreślenia z listy członków spółdzielni z powodu utraty charakteru spółdzielczego.

Zjazdy nasze i Rada Nadzorcza wzywały niejednokrotnie Zarząd do rozpoczęcia akcji, mającej na celu łączenie małych spółdzielni w spółdzielnie wielosklepowe. W ciągu r. 1923, wykonywując tę uchwałę, inicjowaliśmy akcję połączeniową, niestety bez rezultatów (z wyjątkiem Radomia). Spół- dzielnie (szczególnie małe) przeciwstawiły się bezwzględnie tej akcji, oba- wiając się utraty swej samodzielności. Mamy nadzieję, że w r. 1924 ciężkie położenie małych spółdzielni zmusi je do łączenia się ze spółdzielniami sil- niejszemi w ich własnym interesie.

W roku sprawozdawczym Zarząd nasz był zmuszony do interwenjo- wania u władz rządowych w bardzo wielu sprawach. Pomijając sprawy gos- podarcze i polityczne, t. j. stosunek władz do wielu spółdzielni, rozchodziło się przeważnie o sprawy charakteru administracyjnego i podatkowego. Co- raz większa ilość ustaw z tej dziedziny i wzrastające ciężary i obowiązki spółdzielni oraz wrogi niejednokrotne stosunek administracji skarbowej do spółdzielni robotniczych zmuszał nas niejednokrotnie do bardzo energicz- nych wystąpień. Trzeba było niejednokrotnie pouczać władze skarbowe, iż

ustawy wydaje Sejm w tym celu, by obywatele mogli z nich korzystać, z tych powodów muszą je przedstawiciele państwa przestrzegać.

Razem z innymi związkami inicjowaliśmy bądź projekty ustaw, bądź też poprawki w czasie obrad w ciałach ustawodawczych. Pracę tę ułatwiał nam żywy i przyjazny kontakt z posłami socjalistycznymi.

Działalność społeczno-wychowawcza.

W roku sprawozdawczym staraliśmy się prowadzić w dalszym ciągu prace lat poprzednich, rozwijając równocześnie naszą działalność na innych polach. Praca ta jest olbrzymia. Organizacje robotnicze (przedewszystkiem związki zawodowe) przeżywały w r. 1923 z powodu spadku marki polskiej poważny kryzys. Rezultatem tego smutnego faktu było ograniczenie szeregu prac związków zawodowych. Związek nasz, grupujący ogół klasowo uświadomionych robotników, starał się objąć pracą społ.-wychowawczą możliwie najszerszy teren, by w ten sposób spełnić swój obowiązek wobec klasy robotniczej. Niestety i w pracy społ.-wych. inflacja odbiła się w sposób bardzo niekorzystny. Jakkolwiek Wydz. Społ.-Wych. dysponował pewnym ($\frac{1}{2}\%$) odsetkiem obrotów Związku, stały spadek marki polskiej uniemożliwił zakreślenie planu na dłuższy okres czasu, uniemożliwiając ułożenie budżetu. Z tych to powodów po części nie wszystkie nasze zamierzenia w roku 1923 mogliśmy zrealizować.

W r. 1923 wydawaliśmy w dalszym ciągu „Spółdzielcę“, jako oficjalny organ Związku. „Spółdzielca“ rozchodził się w 2500 egzemplarzy, z tego 2100 w spółdzielniach, reszta u osób prywatnych. „Spółdzielca“ jest organem propagandystyczno - uświadamiającym. Poza to, jako oficjalny organ Związku, pismem do ogłoszeń. W miarę rozwoju naszego ruchu szczupłe ramy „Spółdzielcy“ były zbyt małe dla nas. Przyczyniała się do tego jeszcze i ta okoliczność, iż zbyt mało mamy w klasowym ruchu robotniczym wydawnictw periodycznych o charakterze ogólnie - uświadamiającym. Staraliśmy się w r. 1923 rozszerzyć i w tym kierunku „Spółdzielcę“, drukując artykuły popularne także i z innych dziedzin wiedzy. Szczupłe ramy „Spółdzielcy“ uniemożliwiały nam całkowitą realizację naszych zamierzeń, albowiem ogłoszenia urzędowe zajmowały zbyt wiele miejsca.

Dla ożywienia „Spółdzielcy“ umieszczaliśmy również fotografie. W najbliższym czasie będziemy musieli poważnie się zastanowić nad zmianą charakteru „Spółdzielcy“.

W r. 1923 Związek wydał „Kalendarz Kieszonkowy“ w ilości 2500 egzemplarzy. Zamiarem naszym było wydawnictwo informacyjne dla działacza robotniczego, któryby mógł czerpać konieczne informacje w życiu codziennym. Duży popyt wskazuje, że „Kalendarz“ był pożądanym nabytkiem w naszym ruchu.

W r. 1923 zrobiliśmy eksperyment, który udał nam się bardzo dobrze, mianowicie wydaliśmy do kalendarza ściennego własną „ściankę“, którą zaprojektował artysta-malarz, p. Gronowski. Na próbę wydaliśmy tylko 500 sztuk, które rozeszły się w bardzo krótkim czasie. W r. 1924 wydamy również własną książkę.

Kalendarzy ściennych rozeszło się 3000 sztuk.

Plakaty propagandystyczne wydane przez nas znalazły w tym roku duże uznanie. Zeszłoroczny plakat (projekt art.-malarza, p. Gelbarda) spotkał się ze zbyt ostrą krytyką, mimo wielkiej wartości artystycznej.

Małe rozpowszechnienie słowa drukowanego w kraju naszym zmusza i nas do propagandy żywym słowem. Wykonując ten plan urządziliśmy w roku sprawozdawczym tydzień propagandy wśród robotników przemysłu włóknistego. Zorganizowanie tej akcji odbyło się w najściślejszym porozumieniu ze związkiem zawodowym robotników przemysłu włóknistego, tak Związku naszego, jak i spółdzielni związkowych z miejscowymi oddziałami tego związku. Po porozumieniu się z Zarządem Głównym wydaliśmy wspólnie numer propagandystyczny „Włókniarza”, poświęcony specjalnie ruchowi spółdzielczemu. W artykułach w znacznej części dostarczonych przez nas kładliśmy poważny nacisk na podkreślenia znaczenia, jakie ma współpraca ruchu zawodowego z naszym ruchem. Równocześnie urządziliśmy ze związkiem włóknistym wiece i akademje propagandystyczne, poświęcone propagandzie spółdzielczości. Wiece odbyły się w następujących miejscowościach: 1) Łódź, 2) Pabjanice, 3) Zduńska Wola, 4) Częstochowa, 5) Piotrków, 6) Białystok, 7) Bielsko-Biała (urządzony przez ZRSS. „Proletariat”). Na wiecach i akademjach przemawiali referenci Związku naszego i zw. zaw. rob. przem. włóknistego. Niezależnie od tego dnia propagandy rozwinęliśmy szeroką propagandę na terenie okręgu warszawskiego, o czym mówimy poniżej.

W pracy propagandystycznej czynny udział brał wydział organizacyjny, którego pracownicy (lustratorzy) w czasie swoich objazdów czynnie w tym dziale pracy współpracowali.

**

Odrębną gałęzią pracy propagandystycznej była praca wśród kolejarzy. O szczegółach tej pracy mówimy w sprawozdaniu organizacyjnym. Baczną uwagę poświęciliśmy zjazdowi centralnej spółdzielni kolejowej (maj 1923 r.). Zjazd tej organizacji miał zdecydować o przynależności do jednego ze Związków rewizyjnych. Wydaliśmy w tej sprawie specjalną ulotkę, wzywającą klasowo uświadomionych kolejarzy do agitowania i głosowania za przystąpieniem Centralnej Spółdzielni Kolejowej do naszego Związku.

Wiadomości o ruchu naszym czerpał ogół niebiorący udziału w ruchu wyłącznie ze „Spółdzielcy”. Organ ten z natury rzeczy nie nadszedł się do masowego kolportażu. Trzeba było pomyśleć o innych środkach popularyzacji naszego ruchu. W tym celu zorganizowaliśmy „Biuro informacji spółdzielczych”. Wszystkie pisma robotnicze otworzyły rubrykę „Ruch spółdzielczy”, w której umieszczaliśmy krótkie informacje ze wszystkich dziedzin naszego ruchu. Praca ta zapoczątkowana w roku sprawozdawczym, rozwija się bardzo dobrze w ciągu roku 1924.

Jak i w innych dziedzinach naszej pracy, dążeniem naszym jest decentralizacja wszystkich urządzeń. Dążeniem naszym jest, by agentury nie były tylko punktami sprzedaży hurtowej, lecz ośrodkami pracy organizacyjnej i społ.-wychowawczej. Jak zwykle rozpoczęliśmy pracę reorganizacyjną w okręgu warszawskim. W tym celu przyjęliśmy pracownika, którego zadaniem jest kierowanie wyłącznie pracą społeczno - wychowawczą tegoż okręgu. Pracę tę rozpoczęliśmy w październiku, tak, że w roku sprawozdawczym możemy mówić o krokach przedwstępnych.

Pierwszym zadaniem naszym było powołanie do życia komisji społecznych w spółdzielniach. Rady Nadzorcze wybrały komisje te w następujących miejscowościach: 1) Grodzisk, 2) Żyrardów, 3) Pelcowizna, 4) Mińsk Mazowiecki, 5) Pruszków, 6) Winnica, 7) Grójec. Komisje te miały za zadanie pracę społ.-wych. albo wyłącznie siłami miejscowych spółdzielni, albo też przy pomocy istniejących już robotniczych instytucji oświatowych. Pragnęliśmy bowiem scalić pracę już zaczęta, dopomóc jej rozwojowi i organizacji, a nie tworzyć jeszcze jednej, odrębnej placówki. Plan nasz nie był bynajmniej wynikiem słabości naszego ruchu w poszczególnych ośrodkach, lecz konsekwencją światopoglądu naszego, a mianowicie, że klasowy ruch spółdzielczy jest częścią ogólnego ruchu robotniczego. Doświadczenie wykazało, iż ta metoda postępowania była słuszna, albowiem prawie w każdej miejscowości istniała już robotnicza placówka oświatowa, którą trzeba było tylko ożywić, właśnie przez przydzielenie jej odpowiedniego pracownika.

3-ch miesięczny okres roku sprawozdawczego wyzyskany został w sposób następujący: Przedewszystkiem organizowaliśmy możliwie we wszystkich miejscowościach odczyty. W ciągu tych 3-ch miesięcy urządziliśmy 23 odczyty (na tematy spółdzielcze 16, inne 7). Odczytów tych wysłuchało ogółem 6160 osób. Ponadto urządziliśmy 11 pogadanek dyskusyjnych (z dziedziny higieny, estetyki, w sprawie teatrów robotniczych i t. p.), w których brało udział 1040 osób.

Baczną uwagę zwróciliśmy w pracy naszej na dzieci. Rezultatem tego było urządzenie choinki dla dzieci w 8-miu miejscowościach i wieczorów bajek (z przezroczami) w 7 miejscowościach.

Chcąc oprzeć naszą pracę na stałych podstawach było rzeczą bezwzględnie konieczną stworzenie pewnych urządzeń stałych. W dziale instytucji stałych zorganizowano:

- 3 teatry robotnicze (Grodzisk, Pelcowizna, Mińsk Maz.);
- 3 chóry (Grodzisk, Żyrardów, Pruszków);
- 1 koło mandolinistów (Grodzisk);
- 4 czytelnie pism (Mińsk Maz., Winnica, Grodzisk, Pelcowizna);
- 1 bibliotekę wędrowną (Grójec);
- 4 księgarenki (Mińsk Maz., Pelcowizna, Pruszków, Grodzisk).

Pozatem RSS. „Siła“ w Żyrardowie zakupiło instrumenty dęte dla orkiestry.

Taki jest rezultat 3-ch miesięczny tej pracy w okręgu warszawskim. Naszem najpoważniejszym zadaniem w r. 1924 będzie analogiczna praca w innych okręgach.

Celem zaspokojenia odrębnych potrzeb kulturalnych robotników żydowskich stworzyliśmy — na podstawie uchwały R. N. — Sekcję Żydowską, której zadaniem jest organizacja i kierownictwo pracą społeczno-wychowawczą wśród robotników żydowskich. Sekcja ta posiada zupełną autonomję, kierownictwo jej składa się wyłącznie z przedstawicieli spółdzielni żydowskich. Od uchwał teżoż kierownictwa zależny jest sekretarz Sekcji. Przy pomocy finansowej naszej i Rob. Centr. Kredyt. wydała Sekcja w r. 1923 5 numerów (9000 egzempl.) pisma (w języku żydowskim) „Arbejter-Kooperatie“ (Spółdzielczość robotnicza). Związek nasz przyczynia się do pokrycia kosztów Sekcji pewną ściśle określoną kwotą, wydzielaną z sum przeznaczonych na prace społ.-wych. Związku.

W ciągu 1923 roku księgarnia przy ZRSS. poczyniła znaczne postępy, aczkolwiek nie zdołała jeszcze całkowicie zaspakajać zapotrzebowania ogólnej spółdzielni. Wiele trudności pod tym względem stawiały księgarnie, które nie chciały dać ZRSS. większego rabatu, niż innym spółdzielniom. Dopiero energiczna akcja i hurtowe zakupy ZRSS., przewyższające kilkakrotnie, a nawet kilkonastokrotnie zakupy poszczególnych spółdzielni w końcu 1923 r. przełamały opór niektórych księgarzy, tak, że obecnie ZRSS. dostarcza książki taniej, niż księgarnie.

Drugą przyczyną powiększenia w końcu 1923 r. obrotów księgarni było zaangażowanie specjalnego pracownika, który wyłącznie poświęca czas pracy księgarskiej. Zaznajamianie się z wymaganiami i upodobaniami członków spółdzielni, powiększanie i dobór asortymentu, nabywanie wszelkich nowości, acz stopniowo, to jednak pewnie prowadziły księgarnię do rozkwitu, pozwalając jej rozrosnąć się do rozmiarów, które całkowicie pozwalają zaoptować członków we wszelkie książki.

Sortyment towarowy księgarni w 1923 r. rozpada się zasadniczo na 3 działy: propagandystyczny, techniczny i wydawnictw różnych. Do działu propagandystycznego zaliczono wszystkie wydawnictwa własne, których, niestety, prawie nie było, oraz książki społeczno - polityczne ze specjalnym uwzględnieniem spółdzielczości. W dziale tym sprzedano w ciągu roku książek za 945,181,471 mk., remanent na 31/XII 1923 r. wart był 263,808,600 mk. Tymczasem całkowity koszt zakupu wynosił 259,216,310 mk. Kolosalną różnicą pochodzi stąd, że zakupywano duże ilości, a stosunkowo wolno sprzedawano, tak, iż efektywne ceny książek w markach polskich różniły się znacznie od cen zakupu.

Jeszcze większą różnicę z tych samych powodów wykazują obroty w następujących działach.

W dziale technicznym bowiem zakupiono książek za 94,649,815 mk., sprzedano za 15,817,840 mk., remanent — 875,691,000 mk.

W dziale wydawnictw obcych zakupiono za 519,783,102 mk., sprzedano za 478,516,647 mk., remanent — 3,762,430,500 mk.

Ogółem kupiono książek za 773,649,227 sprzedano za 1,439,515,958 mk., remanent na 31 grudnia 1923 r. — 4,901,930,400 mk.

Działalność księgarska ZRSS. tak samo, jak i poszczególnych spółdzielni, wywołała niezadowolenie wśród księgarzy. Z tego powodu doszło nawet do procesu sądowego, wytoczonego przez księgarzy spółdzielni robotniczej w Pabjanicach, który się skończył porażką księgarzy, albowiem statuty przewidują również prawo sprzedaży książek. W tymże czasie władze, nie wiadomo z czyjej inicjatywy, zainteresowały się księgarniami tak ZRSS., jak i spółdzielni. Z wyrokiem w Pabjanicach — zainteresowanie władz się skończyło.

A zatem można powiedzieć, że księgarnia ZRSS. w r. 1923 zdobyła sobie trwałe podstawy egzystencji, zyskując zaufanie spółdzielni, a przez to i stałe rynki zbytu, tak, że w najbliższym czasie, jak tylko minie kryzys, będzie mogła rozpocząć intensywniejszą działalność wydawniczą.

Należy jeszcze zaznaczyć, że w 1923 r. zaczęto stopniowo wprowadzać dział książek szkolnych, zaczynając od dzieł potrzebnych przy nauce literatury. Przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego prawdopodobnie uda się nam nawiązać kontakt z wydawcami książek szkolnych, tak, że i pod tym względem ZRSS. będzie mógł dostarczyć uczniom tak szkół powszechnych, jak i średnich, wszelkie podręczniki. Wyuzdany wyzysk księgarzy

zostanie w ten sposób ujarzmiony, a członkowie spółdzielni będą mogli po raz tysiąc pierwszy przekonać się, że spółdzielnie robotnicze w Polsce starają się zaspokoić wszelkie potrzeby spożywcy.

ZRSS. nie traktuje księgarń, jako przedsiębiorstwa dochodowego. Zadaniem jej jest — rozbudzenie zainteresowania książką jak najszerszych mas proletariatu przez odpowiedni dobór książek, dostosowany do poziomu intelektualnego. W tym też celu cenę książki dla spółdzielni ZRSS. kalkuluje w ten sposób, że do ceny kupna dolicza się załedwie 5 — 10% na pokrycie kosztów, związanych z nabyciem i dostarczeniem książki. 5% dolicza się do tych książek, które rozchodzą się natychmiast, 10% — do tych, które rozsprzedawane są w nieco powolniejszym tempie.

CZEŚĆ TRZECIA

Sprawozdanie cyfrowe za rok 1923.

TABLICA 1.

Obroty wg. Dziennika—Głównej
oraz bilans markowy

Lp.	Rachunki Dziennika—Głównej	O b r o t y		Pozostałości
		W i n i e n	M a	W i n i e n
1	R-k Kasy	176,419,119,909,01	172,600,948,909,01	3,818,171,000,—
2	„ Towarów	294,264,470,954,73	350,077,279,677,—	
3	„ Opakowania	603,765,866,—	941,421,525,—	
4	„ Odbiorców	307,881,983,165,45	270,807,377,388,45	37,074,605,779,—
5	„ Dostawców	320,848,984,722,—	368,209,008,492,—	
6	„ Weksli	16,316,200,000,—	15,728,200,000,—	588,000,000,—
7	„ Akceptów	1,480,882,700,—	18,480,882,700,—	
8	„ Pożyczek	62,335,447,588,54	51,972,006,588,54	10,363,441,000,—
9	„ Udziałowców	785,367,—	1,068,857,172,—	
10	„ Lokat	16,451,443,204,43	15,429,257,834,43	1,022,185,370,—
11	„ Różnych	113,667,098,229,05	158,663,890,329,05	
12	„ Wydz. Społ.-Wych.	4,581,133,632,—	4,620,204,327,20	
13	„ Kosztów Handlow.	18,104,712,197,43	3,885,657,268,—	14,219,054,929,43
14	„ Odsetek	3,922,235,037,—	2,344,042,078,04	1,578,192,958,96
15	„ Transportu	5,498,052,—	2,268,569,—	3,229,483,—
16	„ Agent. w Sosnowcu	66,470,891,184,—	42,104,919,005,—	24,365,972,179,—
17	„ „ w Łodzi	59,105,348,462,—	36,163,291,609,—	22,942,056,853,—
18	„ „ w Wilnie.	41,634,270,387,—	18,748,712,709,—	22,885,557,678,—
19	„ Akcji i udziałów	1,301,439,500,—	3,750,000,—	1,297,689,500,—
20	„ Nieruchomości	3,324,388,482,—		3,324,388,482,—
21	„ Ruchoomości	1,092,601,612,—	3,736,535,—	1,088,865,077,—
22	„ Młyna w Jeziornie	4,535,698,007,—	6,689,898,178,—	
23	„ Dzierżawy gruntów	178,172,016,—	311,294,500,—	
24	„ Funduszu Zapasów		9,531,594,633,22	
25	„ „ Społecz.		38,914,404,760,01	
26	„ „ Emerytal.		541,512,774,—	
27	„ „ Amortyz.		642,600,—	
28	„ Waloryzacji	32,532,517,213,—	4,820,253,895,—	27,712,263,318,—
29	„ Sum Przechodnich	4,409,075,914,20	4,348,631,894,20	60,444,020,—
30	„ Strat i Nadwyżek	45,556,068,153,69	10,285,607,38	45,545,782,546,31
31	Czysta nadwyżka			
	R a z e m	1,597,024,231,557,53	1,597,024,231,557,53	217,889,900,137,70
32	R-k Gwarancji	28,000,000,000,—	29,887,500,000,—	
33	„ Różnych za Gwaran.	29,887,500,000,—	28,000,000,000,—	1,887,500,000,—
	O g ó ł e m	1,654,911,731,557,53	1,654,911,731,557,53	219,777,400,137,70

Rezolucja Rady Nadzorczej Z.R.S.S. w sprawie podziału nadwyżki:
Stwierdzając zamknięcie roku sprawozdawczego 1923 r. nadwyżką
Mkp. 102.370.392.945 — Rada proponuje Zjazdowi wykazaną nadwyżkę po-
dzielić, jak następuje:

**pozostałości, r-k strat i nadwyżek
Z. R. S. S. za rok 1923.**

Pozostałości		R-k Strat i Nadwyżek		B I L A N S w dn. 31.XII 1923 r.		p. l.
M a	W i n i e n	M a	W i n i e n	M a		
			3,818,171,000,—			1
55,812,808,722,27		145,592 480,472,27	89,779,671,750,—			2
337,655,659,—		772,375,659,—	434,720,000,—			3
			38,316,876,870,—	1,242,271,091,—		4
47,360,023,770,—			11,803,552,813,—	59,163,576,583,—		5
			588,000,000,—			6
17,000,000,000,—				17,000,000,000,—		7
			12,612,593,000,—	2,249,152,000,—		8
1,068,071,805,—				1,068,071,805,—		9
			1,022,185,370,—			10
44,996,792,100,—		4,941,000,795,20	11,420,572 691,—	56,417,364,791,—		31
39,070,695,20			4,901,930,100,—			14
	14,219,054,929,43					25
	1,578,192,958,96					16
	3,229,483,—					17
		12,747,802,721,—	37,113,774,900,—			18
		8,703 232,747,—	31,645,289,600,—			19
		8,986,424,282,—	31,871,981,960,—			10
			1,297,689,500,—			11
			3,324,388,482,—			21
			1,088,865,077,—			31
2,154,200,171,—		5,112,584,672,—	2,958,384,501,—			52
133,122 484,—		4,848,122,484,—	4,715,000,000,—			62
9,531,594 633,22	444,78			9,531,595,000,—		22
38,914,404,760,01	580,99			38,914,405,000,—		22
541,512,774,—	226,—			541,513,000,—		24
642,600,—	275,106,400,—			275,749,000,—		27
	27,712,263,318,—					28
			111,340,000,—	50,895,980,—		30
	45,545,782 546 31					31
	102,370,392,945,—			102,370,392,945,—		31
217,889,900,137,70	191,704,023,832,47	191,704,023,832,47	288,824,987,614,—	288,824,987,614,—		32
1,887,500,000,—			1,887,500,000,—	1,887,500,000,—		33
219,777,400,137,70	191,704,023,832,47	191,704,023,832,47	290,712,487,614,—	290,712,487,614,—		

1. Na fundusze, przewidziane przez art. 32, 35, 36 i 37 statutu, nie podlegające wdg. art. 39 podziałowi pomiędzy członków, łącznie z funduszem amortyzacyjnym, Mkp. 102.000.000.000.

2. Na Wydz. Oświatowy Centralnej Komisji Związk. Zaw. w Polsce Mkp. 370.392.945.

T A B L I C A 2.

Z. R. S. S. WYDZIAŁ

Lp	Tytuł rachunku	Obroty w/g dziennika Głównej		Pozostałości w/g
		Winien	Ma	Winien
1	R-k Centrali	4.620.204.327.20	4.581.133.632. —	39.070.695.20
2	„ 1% od obr. towarowego		3.311.245.952. —	
3	„ Lustracji:			
	a) Pensje 1.188.830.950			
	b) Djety i hot. 69.780.360			
	c) Rozjazdy 48.238.564	1.306.849.873. —	132.319.475. —	1.174.530.399. —
4	R-k Propagandy:			
	a) Pensje 482.804.350			
	b) Djety i hot. 14.315.000			
	c) Rozjazdy 15.671.330			
	d) Literatura 76.490.750			
	e) Inne 78.811.900	668 093.330. —	7.683.774.20	660.409.555 80
5	R-k Sekretariatu	144.839.975. —	5 000. —	144.834.975. —
6	„ „Spółdzielcy“	1.002.867.255. —	287.732.944. —	715.134.311. —
7	„ Wydawn. propagand.	945.181.471. —	259.216.310. —	685.965.161. —
8	„ „ technicznych	15.817.840. —	94.649.815. —	
9	„ „ obcych	478.516.647. —	519.783.102. —	
10	„ Biblij. i czyteln.	2.035.000. —	159.000. —	1.876.000. —
11	„ Adm. Wydawnictw.	16.934.240. —	7.408.955. —	9.525.285. —
12	Czysta nadwyżka			
		9.201.337.959.20	9 201.337.950.20	3.431 346 382. —

T A B L I C A 3.

Ajentura

1	R-k Kasy	33.359.867.750	31.803.174.750	1.556.693.000
2	„ Towarów			
	a) Tow. ZRSS. 58.405.000.243			
	b) „ obce 2.954.459.765			
	c) Koszty tow. 1.169.666.007	62.539.126.015	40.867.121.720	21.672.004.295
3	R-k Kosztów Handlowych	1.524.962.484	17.350.000	1.507.612.484
4	„ Opakowania	1.206 605.400	20.250.000	1.186.355.400
5	„ Centrali	33.062.795.587	58.985.460.766	
6	Czysta nadwyżka			
		131.693.357.236	131.693.357.236	25.922 665.179

SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZY.

Dz.—Główr	R-k Strat i Nadwyżek		B i l a n s		p l
	Ma	Winien	Ma	Winien	
3.311.245.952.—			39.070.695.20		1 2
	1.174.530.399.—	3.311.245.952			3
	660.409.555.22				4
	144.834.97.5—				5
	715.134.311.—				6
	422.156.561.—		263.808.600.—		7
78.831.975.—		954.522.975	875.691.000.—		8
41.268.455.—		3.803.698 955	3.762.430.500.—		9
	1.876.000.—				10
	9.525.285.—				11
	4.941.000.795 20			4.941.000.795.20	12
3.431.346.382.—	8.069.467 882.—	8 069.467.882	4 941.000.795.20	4 941.000.795.20	

w Sosnowcu.

			1.556.693.000		1
		15.441.770.605	37.113.774.900		2
	1.507.612.484				3
	1.186.355.400				4
25.922.665.179				25.922.665.179	5
	12.747.802.721			12.747.802.721	6
25.922.665.179	15.441.770.605	15.441.770.605	38.670.467 900	38.670.467.900	

T A B L I C A 4.

Ajentura

Lp.	Tytuł rachunku	Obroty w/g Dziennika—Głównej		Pozostałości w/g
		Winien	M a	Winien
1	R-k Kasy	31.117.511.569	28.906.395.278	2.211.116.291
2	„ Towarów			
	a) Towary ZRSS 49.956.947.943			
	b) „ obce 5.782.423.204			
	c) Koszty tow. 973.638.280	56.713.009.427	35.126.665.790	21.586.343.637
3	R-k Opakowania	276.773.875	6.378.000	270.395.875
4	„ Kosztów Handlowych	1.085.563.101	245.750	1.085.317.351
5	„ Centrali	26.078.491.027	51.231.664.181	
6	Czysta nadwyżka			
		115.271.348.999	115.271.348.999	25.153.173.154

T A B L I C A 5.

Ajentura

	R-k Kasy	19.016.268.662	18.896.268.662	120.000.000
2	„ Towarów			
	a) Towary ZRSS. 39.012.432.675			
	b) „ obce 1.334.978.800			
	c) Koszty tow. 700.038.512	41.047.449.987	18.717.359.587	22.330.090.400
3	R-k Kosztów Handlowych	542.787.278	3.000.000	539.787.278
4	„ Opakowania	15.680.000		15.680.000
5	„ Centrali	34.416.180.749	57.521.738.427	
6	Czysta nadwyżka			
		95.138.366.676	95.138.366.676	23.005.557.678

T A B L I C A 6.

Młyn

1	R-k Kasy	1.365.029.474	1.253.164.974	111.864.500
2	„ Centrali	6.689.928.178	4.535.728.007	2.154.200.171
3	„ Obcego Przemiału		826.220.700	
4	„ Wagi		548.000	
5	„ Kosztów Handlowych	1.396.368.904	20.000	1.396.348.904
6	„ Różnych	821.215.382	822.220.556	
7	„ Opału	253.389.630	50.000	253.339.630
8	„ Smarów	165.245.400		165.245.400
9	„ Transportu	255.946.000		255.946.000
10	„ Worków	490.067.300		490.067.300
11	„ Konser. Nieruchom.	35.383.800		35.383.800
12	„ Ogrodu	8.520.000		8.520.000
13	„ Produkcji	2.032.583.565	5.937.768.396	
14	„ Sum Przechodnich		137.957.000	
15	Czysta nadwyżka			
		13.513.677.633	13.513.677.633	4.870.915.705

w Łodzi.

Dz.—Główn.	R-k Strat i Nadwyżek		B i l a n s		p. L
	Ma	Winien	Ma	Winien	
			2.211.116.921		1
		10.058.945.963	31.645.289.600		2
	270.395.875				3
	1.085.317.351				4
25.153.173.154				25.153.173.154	5
	8.703.232.737			8.703.232.737	6
25.153.173.154	10.058.945.963	10.058.945.963	33.856.405.891	33.856.405.891	

w Wilnie.

			120.000.000		1
		9.541.891.560	31.871.981.960		2
	539.787.278				3
	15.680.000				4
23.005.557.678				23.005.557.678	5
	8.986.424.282			8.986.424.282	6
23.005.557.678	9.541.891.560	9.541.891.560	31.991.981.960	31.991.981.960	

w Jeziornie.

			111.864.500		1
			2.154.200.171		2
826.220.700		826.220.700			3
548.000		548.000			4
	1.386.098.904		10.250.000		5
1.005.174	100.000			1.105.174	6
		142.330.745	395.670.375		7
	14.263.400		150.982.000		8
	255.946.000				9
		561.582.700	1.051.650.000		10
	35.383.800				11
	8.520.000				12
3.905.184.831		5.282.214.631	1.377.029.800		13
137.957.000				137.957.000	14
	5.112.584.672			5.112.584.672	15
4.870.915.705	6.812.896.776	6.812.896.776	5.251.646.846	5.251.646.846	

T A B L I C A 7.

Obroty, pozostałości, rachunek

Z. R. S. S. w przeliczeniu na złote polskie według

L. P.	Rachunki Dziennika Głównej	Obroty w złotych	
		W i n i e n	M a
1	Kasa	1.237.564	1.218.559
2	Towary	1.542.416	1.845.247
3	Udziałowcy	3	25.144
4	Fundusz Zapasowy	—	4.738
5	„ Społeczny	—	7.170
6	„ Emerytalny	—	3.940
7	Odbiorcy	1.792.465	1.506.436
8	Dostawcy	1.360.184	1.518.924
9	Pożyczki	469.413	649.336
10	Lokaty	268.227	266.212
11	Różni	552.360	561.487
12	Wydz. Społ. Wychow	22.221	27.181
13	Koszty Handlowe	74.238	18.513
14	Odsetki	19.069	18.267
15	Ruchomości	3.002	143
16	Opakowanie	4.894	3.871
17	Transport	609	270
18	Ajentura w Sosnowcu	369.380	241.369
19	„ w Łodzi	273.963	190.960
20	Uprawa gruntów	8.513	685
21	Sumy Przechodnie	11.647	8.195
22	Straty i nadwyżki	648	3.025
23	Młyn	23.281	10.285
24	Nieruchomości	31.834	—
25	Akcje i Udziały	5.301	4
26	Fundusz Amortyz.	—	40
27	Weksle	110.444	87.952
28	Akcepty	5.575	30.788
29	Ajentura w Wilnie	55.092	22.576
30	Gwarancje	29.273	31.247
31	Różni za gwarancje	31.247	29.273
32	Waloryzacja	34.012	5.038
33	Odpisy z nadw. na fund. zap. i społ.	—	—
34	Nadwyżka bil. złot.	—	—
	R a z e m	8.336.875	8.336.875

**strat i nadwyżek, oraz bilans
przeciętnych kursów miesięcznych franka złotego.**

Pozostałości		Bilans zamknięcia przefr. wg. grudnia 1 zł.=1.220.000 mk.		Straty i nadwyżki	
Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
19.005	—	3.130	—	15.875	—
—	302.831	73.590	—	—	376.421
—	25.141	—	875	—	24.266
—	4.738	—	795	—	3.943
—	7.170	—	1.588	—	5.582
—	3.940	—	443	—	3.497
286.029	—	30.407	1.018	256.640	—
—	158.740	9.675	48.495	—	119.920
—	179.923	10.338	1.844	—	188.417
2.015	—	838	—	1.177	—
—	9.127	9.361	46.244	277.756	—
—	4.960	4.018	—	—	8.978
55.725	—	—	—	55.725	—
802	—	—	—	802	—
2.859	—	892	—	1.967	—
1.023	—	356	—	667	—
339	—	—	—	339	—
128.011	—	30.421	—	97.590	—
83.003	—	25.938	—	57.065	—
7.828	—	4.865	—	2.963	—
3.452	—	91	42	3.403	—
—	2.377	—	—	—	2.377
12.996	—	2.425	—	10.571	—
31.834	—	2.725	—	29.109	—
5.297	—	1.064	—	4.233	—
—	40	—	226	186	—
22.492	—	482	—	22.010	—
—	25.213	—	13.934	—	11.279
32.516	—	26.125	—	6.391	—
—	1.974	—	—	—	—
1.974	—	—	—	—	—
28.974	—	—	—	28.974	—
—	—	—	37.327	37.327	—
—	—	—	83.910	83.910	—
726.174	726.174	236.741	236.741	744.680	744.680

35107

TABLICA 8.

Środki obrotowe Związku i ich zużytkowanie
w dn. 31 grudnia 1923 r.

We frankach złotych.

Stan bierny. (Środki obrotowe).

		%
1. Kapitały własne.		
a) Udziały	875	0,3
b) Fundusz społeczny	31.897	13,5
c) „ zapasowy	7.813	3,3
d) „ ubezpiecz.	443	0,2
e) „ amortyzacyjny	226	0,1
f) Nadwyżka	83.910	35,4
2. Kapitały obce.		
a) Dostawcy	48.495	20,5
b) Odbiorcy	1.018	0,4
c) Różni	46.244	19,6
d) Akcepty	13.934	5,9
e) Pożyczki	1.844	0,8
3. Sumy przechodnie	42	
<i>Razem</i>	<i>236.741</i>	<i>100,0</i>

Stan czynny. (Zużytkowanie środków obrotowych).

		%
1. Gotówka rozporządzalna.		
a) Kasa	3.130	1,3
b) Lokaty	838	0,3
2. Towary.		
a) Centrala	73.590	31,1
b) Agentura — Sosnowiec	30.421	12,9
c) „ — Łódź	25.938	11,0
d) „ — Wilno	26.125	11,0
e) Opakowanie	356	0,1
3. Produkcja.		
a) Młyn w Jeziornie	2.425	1,0
b) Dzierżawa gruntów	4.865	2,0
4. W. S. W.		
a) Remanent wydawnictw	4.018	1,7
5. Dłużnicy.		
a) Odbiorcy	30.407	12,9
b) Dostawcy	9.675	4,1
c) Różni	9.361	4,0
d) Pożyczki	10.338	4,4
e) Weksle	482	0,2
6. Ruchomości	892	0,4
7. Nieruchomości	2.725	1,1
8. Inne rachunki.		
a) Akcje i udziały	1.064	0,5
b) Sumy przechodnie	91	0,0
<i>Razem</i>	<i>236.741</i>	<i>100,0</i>

TABLICA 9. Porównanie bilansów kwartalnych Z. R. S. S., przeliczonych na franki szwajcarskie ¹⁾.

<i>Aktywa:</i>	1.I	1.IV ²⁾	1.VII	1.X	31.XII
1. Gotówka rozporządzalna	3,885	5,430	7,216	4,780	4,321
a) Kasa	2,943	5,085	3,701	3,811	3,409
b) Lokaty	942	345	3,515	969	912
2. Towary	42,530	54,150	23,492	66,003	170,397
a) Centrala	15,829	22,925	12,707	40,040	80,160
b) Ajentura — Sosnowiec	15,822	22,632	5,516	14,909	33,137
c) „ — Łódź	10,879	8,602	3,943	10,740	28,255
d) „ — Wilno	—	—	—	—	28,457
e) Opakowanie	—	—	1,326	314	388
3. Produkcja	—	655	7,175	9,219	6,851
a) Młyn w Jeziornie	—	—	3,571	7,551	2,641
b) Dzierżawa gruntów	—	655	3,604	1,668	4,210
4. W. S. W.	1,037	—	3,014	—	4,377
a) Remanent wydawnictw	1,037	—	3,014	—	4,377
5. Dłużnicy	54,378	107,245	112,918	124,613	66,734
a) Odbiorcy	44,177	86,391	51,702	63,228	34,212
b) Dostawcy	2,240	—	50,635	31,786	10,539
c) Różni	7,842	20,854	10,581	13,192	10,193
d) Pożyczki	119	—	—	—	11,261
e) Weksle	—	—	—	9,212	525
6. Ruchomości	193	216	1,062	313	972
a) Jak wyżej	193	216	1,062	313	972
7. Nieruchomości	—	—	12,369	14,206	2,968
a) Jak wyżej	—	—	12,369	14,206	2,968
8. Inne rachunki	—	—	7,579	1,509	1,259
a) Akcje i udziały	—	—	3,523	946	1,159
b) Sumy przechodnie	—	—	4,056	563	100
Suma bilansowa	102,023	167,705	174,825	220,643	257,879
<i>Pasywa:</i>					
1. Kapitały własne	23,873	47,577	46,307	126,196	136,340
a) Udziały	13,191	5,972	7,346	3,962	954
b) Fundusz społeczny	2,421	1,283	1,638	748	34,745
c) „ zapasowy	1,887	1,337	973	408	8,510
d) „ ubezpieczeniowy	3,366	1,439	631	169	483
e) „ amortyzacyjny	—	—	35	10	246
f) Nadwyżka	3,008	37,026	35,684	119,390	91,402
g) Nadwyżka W. S. W.	—	520	—	1,509	—
2. Kapitały obce	78,150	119,735	128,518	94,447	121,494
a) Dostawcy	16,512	34,372	18,359	57,471	52,825
b) Odbiorcy	1,216	—	7,924	2,727	1,109
c) Różni	1,514	—	4,010	3,448	50,373
d) Akcepty	—	—	—	3,505	15,179
e) Pożyczki	58,908	85,363	98,225	27,296	2,008
3. Inne rachunki	—	393	—	—	45
a) Sumy przechodnie	—	393	—	—	45
Suma bilansowa	102,023	167,705	174,825	220,643	257,879

¹⁾ Przeliczenia dokonane wzdg. następujących kursów: 1.I 1923 r. — 3420; 1.IV 1923 r. — 8.000; 1.VIII 1923 r. — 18.250; 1.X 1923 r. — 68.000; 31.XII 1923 r. — 1.120.000.

²⁾ Dla rachunków: Odbiorcy, dostawcy, różni, pożyczki — tylko przewyżka sald.

T A B L I C A 10.

Obroty towarowe Z. R. S. S.

1 9 2 3.

Wyszczególnienie	w markach	w markach przedwojen.	w e f r a n k a c h	
			złoty	szwajcarsk.
Styczeń . . .	430.582.821	87.322	85.850	89.555
Luty . . .	681.648.421	79.446	84.859	86.317
Marzec . . .	1.124.765.783	99.273	135.661	138.723
Kwiecień . . .	868.448.949	69.599	101.147	105.510
Maj . . .	1.460.081.825	105.888	154.033	164.110
Czerwiec . . .	2.277.421.585	139.147	141.957	144.773
Lipiec . . .	5.392.626.685	222.864	220.323	241.389
Sierpień . . .	8.762.950.780	205.259	189.637	204.322
Wrzesień . . .	9.811.736.390	153.069	182.496	197.324
Październik . . .	30.508.223.750	127.792	152.256	164.748
Listopad . . .	77.213.985.750	175.496	172.413	191.161
Grudzień . . .	197.483.645.189	161.048	206.464	222.762
Razem . . .	336.016.117.928	1.626.203	1.827.096	1.950.694
Storna . . .	14.061.161.749			
Suma bilansowa .	350.077.279.677			

Obroty Agentur.

Sosnowiec . . .	40.867.121.720	233.147	274.795	298.254
Łódź . . .	35.126.665.790	200.398	236.196	256.360
Wilno . . .	18.717.359.587	106.782	125.858	136.602
Razem . . .	94.711.147.097	540.327	636.849	691.216

T A B L I C A 11.

Obrót ilościowy (sprzedaż) towarów w hurtowni Związku Robotniczych Spółdzielni Spożywców. Rok 1923.

w kilogramach

Dział I. Zboże i żywność pochodzenia roślinnego.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Mąka żytnia	358.313	573.957	932.270
2) „ pszenna	75.684	184.739	260.423
3) „ kartoflana	4.907	1.652	6.559
4) Kasze	66.214	78.483	144.697
5) Groch i fasola	33.984	16.337	50.321
6) Ziemniaki	—	28.550 *)	28.650 *)
7) Pozostałe (mak, otręby, makaron)	3.300	12.961	16.261
Razem	542.402	896.779	1.439.181

Dział II. Cukier i sole jadalne.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Cukier	569.136	1.061.311	1.630.447
2) Sól	438.572	748.575	1.187.147
3) Soda	2.702	1.743	4.445
Razem	1.010.410	1.811.629	2.822.039

Dział III. Tłuszcze i żywność pochodzenia zwierzęcego.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Słonina i szmalec	7.089	5.597	12.686
2) Olej	—	1.066	1.066
3) Miód	—	941	941
4) Śledzie (beczek)	—	1.124	1.124
5) Jaja (sztuk)	—	10.790	10.790
Razem artykuły na wagę (1, 2 i 3) w kg.	7.089	7.564	14.653

Dział IV. Towary kolonjalne.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Ryż	40.355	31.326	71.581
2) Herbata	3.398	3.717	7.115
3) Kawa	3.088	3.936	7.024
4) Kakao	3.841	2.779	5.620
5) Korzenie	3.763	3.770	7.533
6) Inne (rodzynki, figi, migdały, orzechy, wł. daktyle)	558	1.301	1.859
	55.003	46.829	101.832

*) Bez ziemniaków własnej produkcji.

Dział V. Inne artykuły spożywcze.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Cykorja	11.731	24.793	36.524
2) Kawa zbożowa	6.145	14.839	20.984
3) Czekolada	598	1.892	2.490
4) Cukierki	3.854	3.328	7.182
5) Miód sztuczny	—	11.494	11.494
6) Marmolada	—	870	870
7) Pierniki, krajanki i t. p.	1.832	8.134	9.966
8) Ocet (litry)	1.866	1.620	3.486
9) Grzyby	92	5	97
10) Owoce suszone	—	5.288	5.288
11) Marynaty (kilki, szproty w pudełkach)	—	1.392	1.392
Razem artykuły na wagę	24.252	70.643	94.895

Dział VI. Artykuły chemiczne.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Mydło do prania	14.487	25.837	40.324
2) Bielidło i soda	14.748	11.467	26.215
3) Krochmal	519	783	1.302
4) Świece	5.562	8.703	14.265
5) Zapalaki (pudełka)	975.280	1.337.640	2.352.920
6) Mydło toaletowe tuz.	282	235	517
7) Pasta do obuwia, tuz.	6.346	6.299	12.645
8) Farbka i koloryt, tuz.	1.460	1.800	3.260
Razem artykuły na wagę	35.316	46.790	82.106

Dział VII. Materiały włókiennicze.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Bielizniane, metr.	7.927	9.219	17.146
2) Ubraniowe, metr.	5.361	5.881	11.242
Razem	13.288	15.100	28.388

Dział VIII. Odzież, obuwie, skóry.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Bielizna, pościel, szt. (prześcieradła)	60	—	60
2) Bielizna męska i damska	2	365	367
3) Chustki do nosa, ręczniki	4.572	1.644	6.216
4) Skarpetki i pończochy	72	564	636
5) Części ubrania (spodnie, kurtki)	9	3	12
6) Chustki ciepłe, swetry, szale	—	481	481
7) Obuwie (pary)	133	98	431
Razem	4.848	3.155	7.003

Dział IX. Galanterja i różne.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Nici (tuz.)	—	192	192
2) Gilzy (tysiące)	1.132	1.090	2.222
3) Koszyki (szt.)	448	4	452
4) Szpilki do włosów (szt.)	17	20	37
5) „ zwykłe (szt.)	4	45	49

Dział X. Materiały opałowe.

	I półrocze	II półrocze	Razem
1) Węgiel	—	1.323.000	1.323.000
2) Drzewo	—	195.000	195.000
Razem	—	1.518.000	1.518.000

Zestawienie działami dla artykułów na wagę w tys. kilogramów.

Dział		I półrocze	II półr.	Razem	%
I. Zboża i żyw. poch. roślinnego		542	897	1.439	23,7
„ II. Cukier i sole jadalne		1.010	1.812	2.822	46,4
„ III. Tłuszcze i żywn. poch. zwierz.		7	8	15	0,3
„ IV. Towary kolonjalne		55	47	102	1,7
„ V. Inne artykuły spoż.		24	71	95	1,6
„ VI. Artykuły chemiczne		35	47	82	1,4
„ X. Materiały opałowe		—	1.518	1.518	24,9
		1.673	4.400	6.073	100,0

Ogółem obrót w pierwszym półroczu wynosił 167 wagonów dziesięcotonowych, w drugim 440 wagonów. Razem 607 wagonów.

TABLICA 12.

Dostawcy towarów dla hurtowni Z. R. S. S.

R o d z a j d o s t a w c ó w	Zakup w złotych	%
1) Instytucje państw.	169.961	12,6
2) „ społeczne	40.598	3,0
3) Producenci	695.967	51,6
4) Pośrednicy kraj.	431.695	32,0
5) Firmy hurtowe zagraniczne	10.658	0,8
Razem	1.348.879	100,0

T A B L I C A 13.

Odbiorcy Hurtowni Z. R. S. S.

Zakupy we frankach złotych.

74
|
|

	Stowarzyszenia związkowe		Stowarzyszenia niezwiązkowe		Inni odbiorcy		R a z e m	
	W złotych	%	W złotych	%	W złotych	%	W złotych	%
Styczeń . . .	47.848	71,2	17.698	26,4	1.646	2,4	67.192	3,8
Luty	46.133	59,0	27.879	35,6	4.238	5,4	78.250	4,5
Marzec	99 171	65,5	41.330	27,3	10.850	7,2	151.351	8,7
Kwiecień	66.804	66,3	32.790	32,5	1.190	2,2	100.784	5,8
Maj	68.433	51,6	61.072	46,1	3.064	2,3	132.569	7,6
Czerwiec	131.678	69,0	52.355	27,5	6.724	3,5	190.757	10,9
Lipiec	107.667	72,3	38.378	25,7	2.976	2,0	149.021	8,5
Sierpień	146.952	77,7	33.155	17,5	9.113	4,8	189.220	10,9
Wrzesień	144.945	70,7	50.657	24,7	9.394	4,6	204.996	11,8
Październik	114.756	77,2	26.935	18,1	7.001	4,7	148.692	8,5
Listopad	108.910	79,1	24.782	18,0	4.058	2,9	137.750	7,9
Grudzień	141.026	72,8	38.285	19,8	14.393	7,4	193.704	11,1
R a z e m	1.224.323	70,2	445.316	25,5	74.647	4,3	1.744.286	100

T A B L I C A 14.

Zakupy poszczególnych Stowarzyszeń w Związku.

W złotych polskich.

W kolejności sum zakupu.

A. STOWARZYSZENIA ZWIĄZKOWE.

I. Zakupy powyżej 20.000 złotych

			% do og. obrotu.
1.	Sosnowiec	R. S. S. Zagłębia Dąbr.	120,634 36,6
2.	Lublin	L. S. S.	71,308 20,2
3.	Radom	R. S. S. „Naprzód”	62,998 27,6
4.	Łódź	R. S. S. „Łodzianin”	54,657 13,4
5.	Jeziorna	„ prac. Mirk. Papierni	45,362 18,4
6.	Pabjanice	„ „Związkowiec”	44,907 14,9
7.	Piotrków	„ „Jedność”	42,595 41,3
8.	Warszawa	Powszechna Sp. Robotnicza	38,899 13,3
9.	Grójec	R. S. S. „Przedświt”	36,896 52,8
10.	Żyrardów	„ „Siła”	35,887 57,8
11.	Siedlce	„	31,067 59,9
12.	Częstochowa	„ „Naprzód”	30,338 13,7
13.	Warszawa	Wsp. St. Sp. kol. Warsz. Wsch.	30,147 37,6
14.	Milowice	R. S. S. przy Hucie „Milowice”	27,489 33,2
15.	Kalisz	„	26,376 15,0
16.	Piotrków	„ „Spójnia”	23,754
17.	Błonie	„ „Łączność”	21,021 44,2
18.	Częstochowa	„ „Zjednoczeni”	21,471 19,2
19.	Grodzisk	„	20,352 57,4

II. Zakupy od 10.000 do 20.000 złotych.

20.	Myszków	R. S. S. „Zjednoczeni”	19,844 28,3
21.	Mińsk Mazowiecki	„ „Znicz”	19,764 74,7
22.	Klimontów	„	18,881 35,0
23.	Łódź	„ „Nasze Wyzwolenie”	18,727 15,7
24.	Warszawa	Sp. Sp. prac. kol. Warsz. Wil.	18,029 10,0
25.	Pruszków	R. S. S. „Siła”	16,935 33,5
26.	Pelcowizna	„ „Przezorność”	15,443 46,5
27.	Irena	„ „Praca”	15,301 19,7
28.	Miłosna	„ „Miłosna”	13,141
29.	Starachowice	„ „Związkowiec”	12,920 38,7
30.	Sławków	„ „Praca”	11,851 46,8
31.	Zawiercie	„ „Promień”	11,687 24,6
32.	Rembertów	„ „Rembertowianka”	11,533 100,0
33.	Leszno	„ „Jedność”	10,871 40,0
34.	Strzemieszyce	„ „Siła”	10,613 17,9
35.	Olkusz	„	10,243 43,8
36.	Kutno	„ „Robotnik”	10,172 12,2

III. Zakupy od 2.000 do 10.000 złotych.

37.	Henryków	R. S. S. „Samopomoc“	9,862	
38.	Brzeziny	„ „Robotnik“	8,684	30,5
39.	Sochaczew	„ pow. Sochaczewski	8,080	63,1
40.	Zelów	„ „Naprzód“	7,873	
41.	Łądek	„ „Praca	7,680	100,0
42.	Białystok	Powsz. Spółdz. Robotn.	6,573	9,6
43.	Winnica	R. S. S. „Winniczanka“	6,403	
44.	Tomaszów Mazow.	„ „Jedność“	6,183	12,6
45.	Zamość	„ „Robotnik“	6,005	
46.	Tarchomin	„	5,493	29,9
47.	Zduńska Wola	„ „Związkowiec“	5,382	43,6
48.	Bodzechów	„ „Przewrót“	5,150	19,6
49.	Wilno	Centr. Koop. „Robotnik“	4,952	5,0
50.	Pogorzel	R. S. S.	4,859	43,5
51.	Skierniewice	„ „Promień“	4,672	19,2
52.	Międzyrzec	„ „Jedność“	4,473	20,2
53.	Radomsk	„ „Robotnik“	4,459	
54.	Zduńska Wola	„ „Jedność“	4,323	30,5
55.	Grajewo	„ „Przyszłość“	4,177	38,8
56.	Ostrołęka	„	4,037	30,5
57.	Tomaszów Mazow.	„ „Łączność“	4,003	15,9
58.	Łowicz	„ pow. Łowickiego	3,901	47,6
59.	Łuków	„ pow. Łukowskiego	3,756	20,3
60.	Warszawa	Wsp. St. pr. dróg dojazd. lew. brz. Wisły	3,718	12,4
61.	Wilno	R. S. S. (koop. Rob.)	3,711	
62.	Sobienie Jeziory	„	3,566	44,2
63.	Lublin	Powsz. Sp. Sp.	3,487	22,3
64.	Siedlce	Powsz. Sp. Sp.	3,140	25,7
65.	Końskie	R. S. S. „Związkowiec“	3,020	37,5
66.	Tworki.	„ „Łączność“	2,980	12,2
67.	Kawczyn	„ przy cegielni	2,961	24,3
68.	Gąsocin	„	2,902	42,0
69.	Włocławek	„	2,745	6,9
70.	Płock	„ „Robotnik“	2,661	10,4
71.	Zgierz	„ „Związkowiec“	2,476	6,4
72.	Młodzieszyn	„	2,435	
73.	Łomża	„ pow. Węgrowsk.	2,093	25,9
74.	Węgrów	„	2,083	

IV. Zakupy poniżej 2.000 złotych.

75.	Gąbin	Powsz. R. S. S.	1,924	11,5
76.	Ciechanów	R. S. S. pow. Ciechanowskiego	1,772	
77.	Radzymin	„ „Kometa“	1,744	29,3
78.	Kraków	„ „Proletariat“	1,674	
79.	Turek	„	1,629	4,7
80.	Konin	„ „Robotnik“	1,513	
81.	Opoczno	„ „Siła“	1,513	

82.	Winiary	"	1,386	
83.	Sobótka	" „Proletariat“	1,331	
84.	Ostrowiec	"	900	1,3
85.	Pińsk	Powsz. Sp. Sp. Robotnicza	861	5,6
86.	Włocławek	R. S. S. „Praca“	392	0,4
87.	Suwałki	"	366	
88.	Wieluń	" pow. Wieluńskiego	147	
89.	Rypin	" pow. Rypińskiego	47	0,3
90.	Koło	"	16	0,5
91.	Przysucha	" „Praca“	4	0,0
92.	Będzin	" przy kop. Lech.		

B. STOWARZYSZENIA NIEZWIĄZKOWE.

I. Zakupy powyżej 20.000 złotych.

1.	Wilno	Zw. Koop. Ziemi Wileńskiej	133,988
2.	Warszawa	Warsz. St. Sp. Spoż.	56,755
3.	"	Robotnicza Centrala Kredytowa	50,184
4.	"	Robot. Zjednoczenie Gospod.	47,339
5.	Grodno	R. S. S. „Jutrzenka“	30,741
6.	Warszawa	St. pr. kol. doj. praw. brz. Wisły	21,921

II. Zakupy od 10.000 do 20.000 złotych.

7.	Warszawa	R. S. S. „Praca“	19,831
8.	Lida	Z. P. S. S.	12,547

III. Zakupy od 2.000 do 10.000 złotych.

9.	Nowe Brudno	R. S. S. „Jutrzenka“	5,976
10.	Biała Podl.	"	5,645
11.	Włocławek	Powsz. Sp. Robot.	5,288
12.	Koluszki	Stow. Prac. Kolej.	5,271
13.	Łódź	R. S. S. „Młot“	4,790
14.	Warszawa	St. Sp. pr. kol. Warsz. Główna	4,351
15.	Siedlce	II Sp. St. Spoż.	3,223
16.	Grodno	R. S. S.	3,071
17.	Warszawa	Zw. Okr. Sp. Kolej.	2,891
18.	Koło	Powsz. Sp. Robot.	2,785
19.	Brwinów	St. „Nasz Sklep“	2,465
20.	Łódź	R. S. S. „Siła“	2,263
21.	Koło	" „Solidarność“	2,224
22.	Ciechanów	" „Łydynia“	2,178

T A B L I C A 15.

Wyszczególnienie kosztów handlowych.

Centrala: Wydział Gospodarczy.

			% ogól. su- my Koszt. Handl.	% od obrotu Hur- towni
1. Utrzymanie pracowników.				
a)	Pensje	6,796,078,945		
b)	Kasa Chor.	334,849,588		
c)	Ubezpiecz.	531,368,650	7,662,297,183	47,7
				2,28
2. Lokal (komorne i inne)				
		77,099,145		0,5
3. Światło i opał				
		119,940,117		0,7
4. Druki i księgi buchalter.				
		32,360,820		0,2
5. Materjały piśmienne				
		182,631,030		1,1
6. Poczta, telefony i telegraf.				
		83,988,519		0,5
7. Podatki				
		5,371,384,981		33,4
8. Opłaty stemplowe				
		41,785,358		0,3
9. Zjazdy i Rada				
		142,371,380		0,9
10. Djety, koszta podróży i t. p.				
		195,717,420		1,2
11. Koszty inkasa, prowizji i odsetki				
		1,580,704,000		9,9
12. Amortyzacja				
		275,106,400		1,7
13. Różne				
		306,957,935		1,9
	Razem	16,072,344,288		4,78
			% od obrotu Ajentur	
Ajentura w Sosnowcu		1,507,612,484	3,69	0,45
" w Łodzi		1,085,317,351	3,09	0,32
" w Wilnie		539,787,278	2,88	0,16
Działalność Społeczno-Wychowawcza		3,268,470,336		0,97
Inne Straty:				
1. Waloryzacja		27,712,263,318		8,25
2. Różne		10,376,862		0,00

T A B L I C A 16.

Pensje pracowników wypłacone w poszczególnych miesiącach.

	w markach	w złotych	liczba pracown.	Pensja przeciętna w złotych
Styczeń	13,271,865	2,646	35	75,60
Luty	20,399,625	2,539	32	79,34
Marzec	40,688,250	4,913	33	148,88
Kwiecień	51,590,540	6,008	33	182,06
Maj	57,880,580	6,106	34	179,59
Czerwiec	72,932,700	4,546	38	119,63
Lipiec	117,274,800	4,792	39	112,87
Sierpień	205,024,740	4,437	42	105,64
Wrzesień	315,689,500	5,872	40	146,80
Październik	603,817,000	3,013	38	79,29
Listopad	1,652,603,000	3,690	40	92,25
Grudzień	7,441,815,250	7,780	45	172,89
Razem:	10,592,987,850	56,342	37,5	1,502,45

Lista stowarzyszeń na dzień 31 grudnia 1923 r.

L. p.	Miejscowość	Nazwa stowarzy- szenia	Członków	Sklepów	Piekarni	Inn. wytw.	Pracow.	Obrót w milionach	% zakupów w ZRSS.
1.	Będzin.	R.S.S. p. k. „Lech“	283	1					
2.	Białystok.	Pow. Spół. Spoż.	428	1			5	10.169	9,6
3.	Błonie.	RSS. „Łączność“	374	1			3	7.069	44,2
4.	Bodzechów.	„ „Przewrót“	227	4			7	3.906	19,6
5.	Brzeziny	„ „Robotnik“	607	1	1		6	4.231	30,5
6.	Ciechanów	„ pow. Ciech.	1365	1			2		
7.	Częstochowa	„ „Naprzód“	4441	8	1		28	32.976	13,7
8.		„ „Zjednocz.“	2112	6	1		14	16.620	19,2
9.	Gąbin.	Pow. Spoż. Sp. Rob.	283	1	1	1 ¹⁾	6	2.483	11,5
10.	Gąsoczyn.	RSS.	254	1			3	1.028	42,0
11.	Grajewo.	RSS. „Przyszłość“	564	1			3	1.599	38,8
12.	Grodzisk.	„	1021	2			4	5.276	57,4
13.	Grójec.	„ „Przedświt“	3682	7			13	10.391	52,8
14.	Henryków	„ „Samopomoc“	600	1			2		
15.	Irena	„ „Praca“	1449	1			4	11.569	19,7
16.	Jeziorna.	„	810	2	1	2 ²⁾	20	36.650	18,4
17.	Kalisz.	„	1636	2	1		20	26.060	15,0
18.	Kawęczyn.	RSS. przy ceg.	317	1			3	1.812	24,3
19.	Klimontów	„	1016	1			3	8.017	35,0
20.	Koło.	„	53	1			1	477	0,0
21.	Konin.	RSS. „Robotnik“	1202	1			2		
22.	Końskie	„ „Związkowiec“	367	1			3	1.197	37,5
23.	Kutno.	„ „Robotnik“	1399	6	1		17	12.344	12,2
24.	Łądek.	„ „Praca“	296	1			2	1.124	100,0
25.	Leszno.	„ „Jedność“	470	1			3	4.040	40,0
26.	Lublin.	L.S.S.	3807	14	1	5 ³⁾	79	52.437	20,2
27.	Lublin.	RSS. „Przyszłość“	1260	2			5	2.326	22,3
28.	Łomża.	„	350	1			2	1.200	25,9
29.	Łowicz.	„ pow. Łowick.	228	1			2	1.217	47,6
30.	Łódź.	„ „Łodzianin“	11388	20	1	1 ⁴⁾	53	60.806	13,4
31.	Łódź.	„ „Nasze Wy- zwolenie“	1019	4	1		13	26.859	10,0
32.	Łuków.	„ pow. Łukowsk.	350	2			5	2.755	20,3
33.	Międzyrzec.	RSS. „Jedność“	418	1			2	3.286	20,2
34.	Milowice	„	1060	1	1		12	12.321	33,2
35.	Miłosna.	„ „Miłosna“	394	1			4	1.584	
36.	Mińsk Maz.	„ „Znicz“	1062	1			4	3.936	74,7
37.	Młodzieszyn	„			1				
38.	Myszków	„ „Zjedno- czenie“	927	3	1	1 ⁵⁾	10	10.412	28,3

1) Biblioteka 2470 książek i grupa sportowa 98 czł. 2) Młyn i masarnia. 3) Szwalnia, skład opałowy, czytelnia z bufetem, paczkarnia, masarnia. 4) Wytwórnia obuwia. 5) Jadalnia.

L. p.	Miejscowość	Nazwa stowarzy- szenia	Członków	Sklepów	Piekarni	Inn. wytw.	Pracown.	Obrót w milionach	% zakupów w ZRSS.
39.	Olkusz	R.S.S.	825	1			3	3.474	43,8
40.	Opoczno	"	1160	1			2		
41.	Ostrołęka	"	295	1			5	1.968	30,5
42.	Ostrowiec	"	434	1			4	10.088	1,3
43.	Pabjanice	"							
		„Związkow- wiec”	1622	9 ¹⁾	1	1 ²⁾	43	44.700	14,9
44.	Pelcowizna	"							
		„Przezor- ność”	300	1			4	4.936	46,5
45.	Pińsk Pow. Sp.	Sp. Rob.	165	1			3	2.261	5,6
46.	Piotrków RSS.	„Jedność”	677	4	1		15	15.337	41,3
47.	Piotrków	"	766	4	1	1 ³⁾	14		
48.	Płock	"	3216	2	1		7	3.781	10,4
49.	Pogorzel	"	352	2			4	1.659	43,5
50.	Pruszków	"	510	2			5	7.512	33,5
51.	Przysucha	"	403	1			3	566	0,0
52.	Radom	"							
		„Naprzód”	1780	8	1	3 ⁴⁾	33	33.984	27,6
53.	Radomsk	"	914	1			3		
54.	Radzymin	"	246	1			3	886	29,3
55.	Rembertów	"							
		„Remberto- wianka”	250	1			3	1.718	100,0
56.	Rypin	"	101	2			5	2.305	0,3
57.	Siedlce	"	1249	1	1		8	7.716	59,9
58.	Siedlce	"	182	2			4	1.816	25,7
59.	Skierniewice RSS.	„Promień”	209	2			5	3.606	19,2
60.	Sławków	"	395	1	1		3	3.761	46,8
61.	Sobienie Jeziory	RSS.	400	1			3	1.198	34,2
62.	Sobótka	RSS.	150	1			1	122	
63.	Sochaczew	"	144	1			2	1.903	63,1
64.	Sosnowiec	"							
		Zagł. Dąbr.	3504	9	1		40	49.012	36,6
65.	Starachowice	RSS.							
		„Związkow- kowiec”	780	3	1		10	7.555	38,7
66.	Strzemieszyce	"	475	4			8	8.815	17,9
67.	Suwałki	RSS.	140	1	1		5	2.523	2,2
68.	Tarchomin	RSS.	200	1			2	2.728	29,9
69.	Tomaszów Maz.	RSS.							
		„Jed- ność”	618	1	1		6	7.282	12,6
70.	Tomaszów Maz.	RSS.							
		„Łą- czność”	237	1			3	3.748	15,9
71.	Turek	RSS.	911	1			3	5.127	4,7
72.	Tworki	"	257	1			2	3.627	12,2
73.	Warszawa	"	2500	8		2 ⁴⁾	43	43.576	13,3
74.	"	"							
		Sp. Sp. Pr. kol. Warsz.-Wil.	712	1			4	17.646	15,7

1) W tem sklep sprzedaży obuwia. 2) Wytwórnia obuwia. 3) Skład węgla. 4) Skład opałów, jadalnia 5) Jadalnia i wytwórnia krawiecka.

L. P.	Miejscowość	Nazwa stowarzy- szenia	Członków	Sklep.	Piekarni	Inn. wytw.	Pracown.	Obrót w milionach	% zakup. w ZRSS.
75.	Warszawa	RSS. Sp. St. Pr. kol. Warsz. dróg doj. lew. brz. Wisły.	400	1			5	4.449	12,4
76.	"	" Sp. St. Pr. kol. Warsz. Wschod.	1202	1			6	11.901	37,6
77.	Węgrów	RSS. pow. Węgr.	650	1			2		
78.	Wieluń	" na pow. Wiel.	674	1			2		
79.	Wilno	Centr. Koop. „Robo- tnik“.	577	2			8	14.632	5,0
80.	Wilno	RSS.	456	1			3		
81.	Winiary	RSS. „Proletariat“	752	1			2		
82.	Winnica	"	178	1			2		
83.	Włocławek	RSS. „Praca“	256	4	1		14	15.281	0,4
84.	"	" „Młot“	334	3	1		6	5.898	6,9
85.	Zamość	RSS. „Robotnik“	1770	1			3		
86.	Zawiercie	" „Promień“	910	3		1 ¹⁾	6	7.059	24,6
87.	Zduńska Wola	RSS. „Jed- ność“	450	1			2	2.103	30,5
88.	Zduńs. Wola	RSS. „Związk- owiec“	692	4			9	1.835	43,6
89.	Zelów	RSS. „Naprzód“	1144	1			3		
90.	Zgierz	" „Związkowiec“	300	1			1	5.751	6,4
91.	Żyrardów	RSS. „Siła“.	3152	3	1		13	9.236	57,8
92.	Kraków.	Z.R.S.S. „Proleta- rjat“. St. należ. do ZRSS. w Krakowie.	7550						
93.	Andrychów.	Lud. St. Spoż.	753						
94.	Biała.	Pow. Zw. Gospodar.	1761						
95.	Bielsko.	Rob. St. Sp. i oszcz. dla Bielska i okolicy.	5065						
96.	Bielsko.	Gosp. Sp. Urz. dla Bielska Białej i okolicy.	1634						
97.	Bochnia.	Spółdz. Robotn.	818						
98.	Borek Fałęcki.	RSS. „Na- przód“.	1148						
99.	Chrzanów.	RSS.	1734						
100.	Cieszyn.	Konsum Robotn.	3045						
101.	Czechowice-Dziedzice.	RSS. „Życie“.	1694						
102.	Jasło.	RSS. „Siła“.	1672						
103.	Jarosław.	Stow. Spoż. „Na- przód“.	253						
104.	Kraków.	Związek Gospod.	1612						

BRAK DANYCH.

1) Masarnia.

28739

Handwritten calculations and notes on the right side of the page, including numbers like 853, 22590, 853, 88, 946, 5291, 57, 5065, 1634, 6699, 76, 8.93, 33149, 50242, 456, 30, 1680, 8730, 8710, 170, 130.

28739

P. L.	Miejscowość	Nazwa stowarzy- szenia	Członków	Sklep.	Piekarni	Inn. wytw.	Pracown.	Obrót w w milion.	% zakup. w ZRSS.
105.	"	RSS. „Łączność“	799						
106.	"	" „Postęp“	747						
107.	"	" „Samopomoc“	571						
108.	Krosno	" „Robotnik“	820						
109.	Limanowa	" „Jedność“	317						
110.	Łańcut	"	285						
111.	Mała Dąbrówka	RSS. i o- szczędn. „Przyszłość“.	8186	BRAK DANYCH.					
112.	Myślenice.	RSS.	369						
113.	Nawy Sącz	"	1484						
114.	Prądnik Biały	RSS.	269						
115.	Przemyśl.	RSS. Konsum L.	884						
116.	"	Sp. sp. kol. „Sa- mopomoc“.	2811						
117.	Sanok.	RSS. w Pos. Olch.	371						
118.	Sporysz	"	440						
119.	Tarnów	" „Naprzód“	252						
120.	"	Sp. Sp. Rob. „Pro- letariat“.	441						
121.	Ustroń.	Ogólne stow. spoż. i oszcz.	1202						
122.	Wieliczka.	Powiatow. RSS. „Praca“.	1058						
123.	Wiśnicz Nowy.	Kółko spoż. „Spójnia“.	937						
124.	Wola Batorska.	Chł. - Rob. Stow. Spoż.	224						
125.	Zakopane.	RSS. „Oszczędn- ość“.	574						
126.	Lwów.	Zw. Spół. spoż. gos. „Jedność“.	4920	11		1		2	
127.	Borysław.	Pow. Sp. Sp. pr. naftowych.	13800	10		1			
128.	Drohobycz.	Konsum Robot- niczy „Polmin“.	500	1					
129.	Drohobycz.	Sp. St. Sp. „Na- przód“.	980	1	1				
130.	Drohobycz.	Sp. St. Spoż. prac. naft. „Galicja“.	500	1					
131.	Drohobycz.	RSS. „Jedność“	412	1					
132.	Drohobycz.	Sp. St. Sp. Pr. Naft. „Dros“.	315	1					
133.	Kołomyja.	Pol. Koop. Spoż.	800	1					
134.	"	RSS. „Siła“	230	1					
135.	"	Sp. St. Sp. „Na- przód“.	206	1					

29

L. p.	Miejscowość	Nazwa stowarzy- szenia	Członków	Sklep.	Piekarni	Inn. wytw.	Pracown.	Obrót w milion.	% zakup. w ZRSS.
136.	Lwów.	„Naprzód”, St. Sp. oszcz. prac. gmin.	1500						
137.	„	Konsum Rob. „Solidarność”.	1120	4					
138.	„	Sp. gosp. murarzy, cieśli i t. p.	660	1					
139.	„	Pow. Stow. Spoż.	300						
140.	„	Sp. pom. handl. urzęd. pryw.	329	1					
141.	„	Sp. „Strzecha Robotnicza”.	778	1					
142.	„	Związek Gosp. funk. adm. polit.	250	1					
143.	Radzichów.	Sp. St. „Praca”	271	1					
144.	Sambor.	RSS. „Naprzód”	344	1	1				
145.	Stanisławów.	Konsum Rob. „Naprzód”.	1115	1					
146.	Stanisławów.	Rob. St. Sp. „Siła”.	250	1					
147.	Stryj.	Sp. Spoż. „Stryjska Piekarnia Rob.”	100	1	1				
148.	Ustrzyki Dolne.	RSS.	321	1					
149.	Winniki.	Sp. Prac. Tyt. „Zgoda”.	660	1					

75

2.62 składowy

4927

ZRSS	298 składowy
Jeden	44 "
Proł.	63 "
<u> </u>	
Razem	325